

A HÉBER NYELVTAN ELEMI SZABÁLYAI

Összeállította:

Dr. Tóth Kálmán
theológiai tanár

Budapest, 2003

A héber nyelv tan ele mi szabályai

Előzetes megjegyzés.

Amint a cím mutatja, ez a nyelvtani összefoglalás a bibliai héber nyelvtannak csak az ele mi szabályait tartalmazza. Bővebb részletezést, elemzést, a kivételek teljes felsorolását nem adja; ezek a nagyobb terjedelmű, rendszeres héber nyelvtanokban megtalálhatók. Kezdők részére készült jegyzet ez, amely utat mutat a rendszeres nyelvtanok felé.

Technikai okokból a héber szavak átírása –ahol arra szükség van– a magyar kiejtésnek megfelelő betűkkel történt. A példák, táblázatok úgyis mutatják a helyes írásmódot. A mássalhangzós ábécé után egy ízben közöljük a nemzetközi átírási módot.

I. A héber írás és olvasás.

1.§. A bibliai héber nyelv a sémita nyelvcsalád északnyugati ágához, azon belül a kánaáni csoporthoz tartozik. Holt nyelv, melynek irodalmi emlékeit – néhány régészeti emléktől eltekintve– az Ószövetség könyvei őrizték meg.

2.§. A nyelv egyes hangzói, a betűk alakja és írásmódja sok tekintetben eltér a klasszikus és modern nyelvekétől. Egyik legfontosabb sajátosság pl. az írás (és olvasás) módjában található: jobbról bal felé halad az írás iránya. További jellegzetesség az, hogy a héberben – többi sémita nyelvhez hasonlóan– eredetileg csak mássalhangzós betűjelek voltak használatosak.

A mássalhangzós írás.

3.§. A héber betűk formája egy hajdani képirásból fejlődött ki. A betűk neve (fej, kéz, ház, víz stb.) őrzi az eredeti kép jelentését, a rajzok azonban idővel leegyszerűsödtek, stilizáltakká váltak. Az eredeti kép ma már csak annyiban fontos, hogy az egyes betűk a kép nevének a kezdőbetűjét jelzik.

A mai formájú héber írást kvadrát-írásnak nevezzük, mivel a betűk rajza olyan, hogy egy négyzet rajzolható köréjük. (Némelykor azonban a betű a négyzetnek csak a fél szélességét foglalja el, egyetlen betű, a j pedig csak a negyedét.)

4.§. A héber mássalhangzós ábécé 22 betűből áll. A következő felsorolásban az I. oszlop alatt található a betűjelek, a II. alatt a betűk neve (az eredeti képről elnevezve), a III. alatt pedig a betűk nemzetközileg használt átírása.

	I.	II.	III.			I.	II.	III.
1.	א	'álef	'		12.	ל	lámed	l
2.	ב	bét	b		13.	מ	mém	m
3.	ג	gímel	g		14.	נ	nún	n
4.	ד	dálet	d		15.	ס	számek	s
5.	ה	hé'	h		16.	ע	'ajin	'

6.	ו	váv	w		17.	פּ	pé'	p
7.	ז	zajin	z		18.	צ	cádé	š
8.	ח	chét	ch		19.	ק	qof	q
9.	ט	țét	ț		20.	ר	rés	r
10.	י	jód	y		21a.	שׁ	sín	š
11.	כּ	kaf	k		21b.	שׂ	szín	ś
					22.	תּ	táv	t

5.§. Az 'álef és az `ajin számunkra nehéz kiejtésű torokhangok, ezért nem szoktuk őket olvasni.

Vannak egymáshoz közel álló hangzók, amelyek azonban a kiejtésben egymástól megkülönböztetendők. Ilyen a ח és a ח ; az előbbi megfelel a magyar h hangzónak, az utóbbi erősebb, a német ch-nak megfelelő hang. Van két t hangzó is. Közülük a ט erősebben ejtendő, mint a magyar t-nek megfelelő ת . Hasonló a helyzet a két k hangzónál is. A כּ a magyar k hang, a ק erősebben ejtendő; a különbségre utal az átírás is (k, q). A כּ és a שׁ hangzók között is van árnyalati különbség.

6.§. A פּ betűjel kétféleképpen olvasható: p-nek, illetve f-nek. A különbséget egy, a betű közepébe helyezett pont jelzi (a „dages lene” pont; l. lejjebb, a 8.§.-nál). Ha a betű közepében pont van, akkor a kiejtése p, ha pont nélkül fordul elő, akkor a kiejtése f. (Hasonló a görög pí és phí hangzók különbségéhez.)

A sín és a szín tulajdonképpen azonos betűjel. Hogy mikor olvasandó s-nek és mikor sz-nek, azt a betű fölé helyezett ún. diakritikus (megkülönböztető) pont mutatja. Ha a pont jobb felől áll, a kiejtés s, ha balfelől, akkor sz: שׁ , שׂ.

A szó végén álló hé' általában nem ejtendő, nincs mássalhangzós értéke (vö. 12.§.). Ha mégis kiejtendő mássalhangzó, akkor egy pont van benne; ez a mappíq pont: ךּ.

7.§. Van öt betű, melyeket szó végén másként írunk, mint szó közepén. Ezek a következők: ךּ , ם , ן , ף , ץ . (Emlékeztető szóba összeolvasva: „**KaMNeFeC**” betűk.) E szó végi betűformák latin elnevezése: litterae finales.

8.§. További hat betű kiejtését némileg módosítja, ha a közepébe „dages lene” (enyhébb dáges) pontot írunk. E hat betű a következő: בּ , גּ , דּ , כּ , פּ , תּ . (Emlékeztető szóba összeolvasva: „**BeGaDKeFaT**” betűk.) A kiejtés különbségét mi nem tudjuk eléggé érzékeltetni, csupán megjegyezzük róluk, hogy pont nélkül lágyabb, hehezetesebb a kiejtésük, ponttal írva keményebb. Csak a p betű esetében követjük a kétféle olvasási módot: פּ = f , פּ = p. (Lásd a 6.§.-t.)

Dáges lene pont az említett hat betűben is csak két helyzetben állhat: 1. szó kezdő mássalhangzó esetében, 2. zárt szótag (səwá' quiescens) után, az utóbbihoz olv. a 18.§.-t.

9.§. Ugyancsak a mássalhangzó közepébe írt pont a dáges forte (erősebb dáges). Ennek a szerepe az, hogy általa az illető mássalhangzó megkettőzve (hosszan) ejtendő. A dáges lene-től egyszerűen meg lehet különböztetni az által, hogy a dáges forte előtt mindig teljes magánhangzó áll.

10.§. Nem lehet dáges fortét írni az ún. gutturális, azaz torokhangok betűjelébe. Ezek a következők: א , ה , ו , ז . Hozzájuk csatlakozik a ח , amely nem torokhang ugyan, de éppúgy nem kettőzhető, mint az előző négy hangzó. E ténynek majd fontos nyelvtani következményeit fogjuk látni.

A magánhangzók jelölése.

11.§. A babiloni fogság idejétől kezdve (Kr.e. VI. sz.) a héber nyelvet lassan kezdte kiszorítani a használatból a rokon arám nyelv, elannyira, hogy Krisztus korára a bibliai héber már holt nyelvvé vált. Az istentiszteletben azonban a szent iratok olvasásának fontos szerepe volt. Ezért a mássalhangzós szöveg pontos olvasása érdekében szükség lett arra, hogy a magánhangzókat is jelöljék.

12.§. A magánhangzók jelölésének kidolgozása két fokozatban ment végbe. Először egyes mássalhangzó jeleket használtak hosszú magánhangzók jelölésére. Négy ilyen mássalhangzónak jutott ez a szerep, ezek az א , ה , ו , ז . Ha magánhangzók gyanánt állnak, akkor a nevük latin kifejezéssel: mater lectionis („olvasási anyabetűk” = az olvasás segítői).

A w magánhangzóként lehetett ó és ú.

A y mint magánhangzó lehetett hosszú í, é és ē.

A h szó végén jelölhetett hosszú á, é, ē és ó magánhangzót.

Az a állhatott valamennyi hosszú magánhangzó helyett.

Alkalmazásuknak szigorú helyesírási szabálya nem volt. Annyit tudunk (pl. a Krisztus születése körüli századokból származó holt-tengeri kéziratokból), hogy régebben gyakrabban használták a mater lectionis jeleket, mint a késői kéziratokban, és így az azokon alapuló, általunk használt héber Bibliában is.

13.§. A mater lectionis-ként használt mássalhangzó jelek nem nyújtottak teljes segítséget a magánhangzók olvasásához. Először is csak hosszú magánhangzókat jelöltek velük; azután egy betűjel több magánhangzó jelölésére is használt volt. Ez bizonytalanságot okozhatott éppúgy, mint az a körülmény, hogy a kevésbé gyakorlott írástudó előtt nem mindig volt világos, hogy a betűjel mássalhangzót jelöl-e, vagy magánhangzót.

14.§. A magánhangzók pontos jelölésére végül is kidolgoztak egy olyan jelrendszert, amelyben apró pontok és vonalkák kombinációja révén minden magánhangzó egyértelműen rögzíthető lett. Ez a punktációs jelölési rendszer.

Mivel a magánhangzó jelek –egy kivételével– a mássalhangzós sor alá kerültek, ezért a jelölési rendszert infralineáris (sor alatti) pontozásnak nevezzük.

15.§. A ponttácíós rendszer magánhangzóinak jele, elnevezése és magyar hangértéke a következő:

— patach = a

— chíreq = i

— qámec = á

— qámec chatúf = o

— sze^egól = e

— chólem = ó

— céré = é

— qibbúc = u

Végül a hosszú ú-t, melynek neve sűreq, mater lectionisszal együtt jelöljük: ו

16.§. A qámec és a qámec chatúf jele azonos. Röved o-nak (qámec chatúf) két fő esetben ejtjük: hangsúlytalan zárt szótagban, továbbá chatéf qámec előtt (l. a 19. §-t).

17.§. A fentiekén kívül van még egy magánhangzó jel: ׀ a neve s^ewá; az átírásban kissé emelt ^e betűvel írjuk. Ha kiejtjük, akkor egészen rövid, az e és az ö között elhelyezkedő hang. A teljes értékű magánhangzókkal szemben ez csak ún. fél magánhangzó.

18.§. Az egyszerű s^ewá nem minden esetben ejtendő ki, ha nem ejtjük, akkor a neve s^ewá quiescens („nyugvó”, azaz néma), szerepe pedig csak annyi, hogy a zárt szótag végén álló mássalhangzó is kap jelet.

A s^ewá azonban többnyire kiejtendő, ilyenkor a neve s^ewá mobile („mozgó”, hallható). Négy fő esetben kell kiejteni a s^ewát:

- szó kezdő mássalhangzó alatt,
- hosszú magánhangzós szótag után,
- kettőzött mássalhangzó alatt, tehát ha a mássalhangzó jelben dágés forte van,
- két s^ewá közül az első néma, a második kiejtendő.

Van végül egy ritkább ötödik eset is, amikor a s^ewá lazán zárt szótaghoz tartozik. Könnyen felismerhető, ha utána begadkefat betű következik, s abban nincs dágés lene. Pl.

a. כתב (k^etób) = írj!

b. כתבו (kát^ebú) = írtak

c. דברו (dibberú) = beszéltek

d. יכתבו (jikt^ebú) = írnak

e. וידבר (waj^edabbér) = és beszélt

19.§. A s'wá jel néha összetett alakban fordul elő, ti. egy másik magánhangzó jellel együtt, a neve ilyenkor s'wá compositum („összetett” s'wá). Három magánhangzó jelhez kapcsolódhat: a patach, a qámec és a szegól jeléhez. Az ilyen összetett módon írt magánhangzókat chatéf-hangzóknak nevezzük. Kiejtésük az egyszerű s'wához hasonlóan szintén rövid és hangsúlytalan; ezek is csak fél magánhangzók. E jelek a következők:

— chatéf-patach rövid, tompa a hang,

— chatéf-qámec rövid o,

— chatéf-szegól rövid, ö-be hajló e hang.

20.§. A s'ureq betűnél olyan jelölési módot látunk, amelynél a mater lectionis és a pontjel együtt alkot magánhangzó jelet. Más esetekben is előfordul, hogy a mater lectionis szerepel az írásban, noha a pontjel is elég volna a magánhangzó egyértelmű jelölésére. Ilyen pl. a chólem, amelyet amelyet írhatunk csupán egy ponttal, az előző mássalhangzótól balra fent; de írhatjuk úgy is, hogy a wáw mater lectionis fölé írjuk a chólem pontot. A mater lectionis és a pontjel együttes alkalmazását úgy hívjuk, hogy scriptio plena (= teljes írásmód). Ha a mater lectionis elmarad, akkor a pontozás neve: scriptio defectiva (= hiányos írásmód). Pl. כֹּל vagy כָּל = „minden”. A kiolvasásuk azonos (az idézett példában: kól). Helyesírási szabály nem írja elő, hogy mikor milyen írásmódot kell alkalmazni.

21.§. A ' mater lectionis is gyakran fordul elő pontozásos jel mellett teljes írásmódként, még pedig az í, é és ē esetében. Ilyenkor a magánhangzók írásmódja és neve:

' — chíreq gádól („nagy”, azaz hosszú í)

' — céré gádól – hosszú é

' — szegól gádól – hosszú ē

(Fontos olvasási szabály: A szó végén előforduló y betű csak e három magánhangzó mellett szerepel mater lectionisként. Minden más magánhangzó után a j mássalhangzó kiolvasandó. Pl. מַלְכִּי (malkí) = királyom; מַלְכָּי (m'élakaj) = királyaim.)

22.§. Az olvasás módja végül is a következő: Váltakozva olvassuk a mássalhangzókat és az alájuk (vagy az ó esetében tőlük balra) pontozott magánhangzókat.

A héber szavak mindig mássalhangzóval kezdődnek. Szó közepén mássalhangzó torlódás (egymás mellett két mássalhangzó) előfordulhat, a két mássalhangzót ilyenkor s'wá quiescens választja el egymástól.

Szó elején két mássalhangzó nem állhat egymás mellett. Egyetlen kivétel a 2 számnév nőnemű alakja alapformában, illetve ha birtokos szerkezetben áll, módosultan: שְׁתֵּי , שְׁתֵּי (stajím, sté).

Magánhangzó torlódás, tehát egymás mellett két magánhangzó csak egyetlen helyzetben fordul elő: Ha szó végén kiolvasandó ם (vö. 6.§.), ם vagy ן áll, előttük pedig hosszú magánhangzó, akkor a könnyebb kiejtés kedvéért a hosszú magánhangzó mellé egy — (patach) magánhangzót írunk (és olvasunk). Ennek a neve: patach furtivum („belopott”, becsempésztett patach). Pl. רֵּׁחַ (rúach) = szél, lélek.

23.§. A helyes hangsúlyozás érdekében a héber íráshoz hozzátartoznak még a hangsúlyjelek is, amelyek a sor alatt, vagy fölött helyezkednek el. A héber szavakban legtöbbször az utolsó szótag, ritkábban az utolsó előtti a hangsúlyos. Nagy számú és különböző alakú hangsúlyjelek mutatják, hogy melyik szótagot kell hangsúlyozni. A két legfontosabb hangsúlyjel a következő:

— a szillúq vékony függőleges vonal, mindig a vers utolsó szava alatt található.

— az 'atnach egy fordított ékjel, amely viszont a vers közepe táján található s a hosszabb, vagy éppen összetett mondat tagolására figyelmeztet.

Ezek a fő hangsúlyjelek megkívánják, hogy az általuk megjelölt hangsúlyos szótagot egy kissé hosszabban olvassuk, rövid értelmi szünet (pausa) tartásával. Ennek érdekében az esetleg rövid magánhangzó meghosszabbodik, így jönnek létre a pauzális alakok, pl. חַמַּיִם (hammajim) helyett חַמַּיִם (hammájim) = „a víz(ek)”; לֵּכָּה (leká) helyett לֵּכָּה (lák) = „neked”.

24.§. Gyakori eset, hogy két (esetleg több rövid) szó vastag vonallal van összekapcsolva. Ez a maqqéf vonal, amely az illető szavak szoros értelmi összetartozását fejezi ki. Az így összekapcsolt szavak közül az előbb álló(k) hangsúlytalanná lesz(nek), sőt magánhangzó rövidülés is történhet, pl. כָּל , illetve כָּל־ (kól, illetve kol-) = minden, egész. כָּל־הָאָרֶץ (kol-há'árec) = az egész föld.

25.§. Héber Bibliánkban az arab vers-számozás középkori keresztyén újítás. A zsidók eredetileg csak a versek végét jelölték vastag kettősponttal. E jel neve: szóf pászúq (= „a vers vége”).

26.§. A helyes olvasáshoz hozzátartozik még az is, hogy archaikus írásmód vagy íráshiba következtében egy-egy szó nem úgy olvasandó, mint ahogy írva van. Az íráshibák általában a lap szélén (mássalhangzós írással) javított formában korrigálva vannak. A téves írásmód neve ketíb (= „írva van”), a helyes olvasási módé a lapszéli korrekcióban qéré (= „olvasd”).

Van néhány gyakran előforduló szó, amelyeket mindig másként olvasunk, de gyakoriságuk miatt ezek a lap szélén nincsenek javítva. Ezeknek a neve qéré perpetuum (mindig másként olvasandó). Legfontosabb közülük Istennek az

őszövétségi tulajdonneve, a négy mássalhangzóból álló יהוה . A zsidók a 3. parancsot túl komolyan vételével a késői századokban nem olvasták ki, hanem helyette az אֲדֹנָי (adónáj) = „Uram” szót olvasták, és hogy el ne tévesszék, az utóbbi név magánhangzóit pontozták a יהוה betűk alá. A keresztyénség. Nem ismerve e más jellegű pontozás okát, a יהוה formában írt nevet úgy olvasta, hogy Jehova; ez azonban hibás. Régi szerzők görög műveiből ismerjük, hogy e szent név helyes kiolvasása Jahweh: יְהוֹה .

II. Névmások.

A személyes névmás.

27.§. A személyes névmás alany esetben használt alakjai a következők:

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	אֲנִי , אֲנִי	אֲנַחְנוּ , אֲנַחְנוּ
2. személy hímnem	אַתָּה	אַתֶּם
2. személy nőnem	אַתְּ	אַתֶּנָּה
3. személy hímnem	הוא	הֵם , הֵם
3. személy nőnem	היא	הֵנָּה

Az egyes és többes számú 1. személyű alakoknál az a különbség, hogy a hosszabb formák régebbi őszövétségi írásokban fordulnak elő, a rövidebbek viszont kései iratokban gyakoribbak. Jelentésbeli különbség azonban a hosszabb és rövidebb formák közt nincs.

A 2. és 3. személyű alakoknak viszont van külön hímnemű és nőnemű formájuk. Használatuk ahhoz igazodik, hogy férfira, vagy nőre mondja-e az Írás, hogy te, ő, ti, ők.

A többes 3. személy hímnemben van egy rövidebb és egy hosszabb alak, jelentéskülönbség nélkül.

28.§. A személyes névmás részes határozói esetét (dativus) a ל prepozíció ragozásával kapjuk meg. Az említett prepozíció (melyet a rá következő névszóval összeírunk) jelentése: -nak, -nek. Ragozásánál ugyanaz történik, mint a magyarban: ragot ragozunk, tehát „nekem, neked, neki” stb. A prepozícióhoz fűzött ragokat latin szóval suffixumoknak (vég-ragoknak) nevezzük. A ragozás a következő:

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	לִי	לָנוּ
2. személy hímnem	לְךָ	לָכֶם

2. személy nőnem	לָךְ	לָכֶן
3. személy hímnem	לֵּו	לָהֶם
3. személy nőnem	לָהּ	לָהֶן

29.§. Hasonló módon kapjuk a személyes névmás tárgyesetének (accusativus) az alakjait. Itt az ׀ (maqféf vonallal ׀) prepozíciót ragozzuk, amely egyébként a héberben a névszók előtt a tárgyeset kifejezésére szolgál. Ugyanazok a suffixumok járulnak hozzá, mint a ׀ prepozícióhoz; a suffixumok előtt azonban a prepozíció magánhangzója ó-ra változik. – A többes szám 2. személyében az e tőhangzó visszatér, a 3. személyben viszont ismét az ó magánhangzó szerepel. Ugyancsak e többes 3. személynél figyelhető meg az a gyakran előforduló sajátság, hogy a suffixumok h mássalhangzója kiesik és így összevont alak keletkezik. A ragozás ezek szerint a következő:

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	אֲנִי (אֲנִי)	אֲנֵנוּ
2. személy hímnem	אַתָּה	אַתְּכֶם
2. személy nőnem	אַתְּךָ	אַתְּכֶן
3. személy hímnem	אֵלָיו	אֵלֵהֶם
3. személy nőnem	אֵלֶיהָ	אֵלֵיהֶן

30.§. Birtokos esete (genitivus) a személyes névmásnak a héberben nincs. Esetenként a már látott ׀ prepozíció ragozott alakjai fejezik ki, hogy valami az „enyém, tied” stb.

31.§. Külön birtokos névmás sincs a héberben (eltérően a görög, latin és a mai európai nyelvektől). Helyette –a magyar birtokos ragozáshoz hasonlóan– a birtokot jelentő szóhoz járulnak a már látott suffixumok, s ezek a névszói suffixumok mutatnak rá a birtokos személyére (pl. királyom, könyved, háza stb.). E ragozással lejjebb, a 44. §.-ban foglalkozunk.

A többi névmások.

32.§. A mutató névmásoknak van közelre és távolra mutató formájuk. Közelre mutatók:

Egyes szám hímnem: ׀
nőnem: ׀

Többes szám (közös nem): ׀

A távolra mutató névmás („az, azok”) alakjai azonosak a héberben a személyes névmás 3. személyű alakjaival.

33.§. A kérdő névmásnak csak egyes számú alapformái vannak:

מִי = ki?

מִי / מִהָ / מִהּ, = mi?

34.§. A vonatkozó névmásnak egyetlen alakja van: אֲשֶׁר = aki, amely, ami.
- Ragozhatatlan, ezért ha többesben, vagy pl. tárgyesetben kellene használni, körülírással élünk.

Kései iratokban előfordul a vonatkozó névmásnak egy rövidebb formája: שֶׁ , amelyet egybeírunk a következő szóval s annak első mássalhangzóját dages fortéval látjuk el.

35.§. Határozatlan névmásként használhatók a kérdő névmások „valaki, bárki, akármi”, „egy ember” jelentésben.

III. A névszók.

A főnevek.

36.§. A héber nyelvben a főnevek vagy hím-, vagy nőneműek. Olyan jellegzetesség, pl. szóvégződés, mint a latin vagy a görög nyelvben, aminek alapján a főnevek nemét meg tudnánk határozni, a héberben nincs. Csupán a nőnemű szavak egy részének jellegzetes végződése az םֿ szótag.

37.§. A héberben a főnevek állhatnak egyes számban (singularis), többes számban (pluralis) és kettős számban (dualis). Az utóbbi olyankor fordul elő, amikor egy fajta dologból kettőt (egy párt) említ a héber; különösen gyakran használt az ún. páros testrészekre.

Többes számban a hímnemű szavak jellegzetes végződése az םֿ szótag. A nőnemű szavak többese ןֿ – szótagra végződik. A kettős szám jellegzetes végződése: םֿ׃ . Példák:

מֶלֶךְ = király,

עֹלָה = áldozat,

עֲוֹן = bűn,

יָד = kéz,

מְלָכִים = királyok

עֹלוֹת = áldozatok

עֲוֹנוֹת = bűnök

יָדַי = két kéz

Megjegyzés: Vannak olyan egyes számú főnevek, amelyek nemcsak egyedi jelentésűek lehetnek, hanem kollektív értelműek is. Pl. צֶאֱן = juh, juhnyáj; צִוִּי = madár, madarak.

Vannak többes számban előforduló, elvont értelmű szavak. Pl. פְּנִים = valakinek, vminek a „színe” (eredetileg: arca); חַיִּים = élet; זְקֵנִים = öregkor stb.

Többes alakban fordul elő az אֱלֹהִים = „Isten” szó is, bár a szó esetenként jelenthet „istenek”-et is.

38.§. A névelő a héberben egy, a névszóval összeírt ם szótag. Szabály szerint az utána következő mássalhangzó megkettőzendő. Pl. מֶלֶךְ = király, מֶלֶךְ־מֶלֶךְ = a király; נָבִיא = próféta, נָבִיא־נָבִיא = a próféta.

A gutturális hangzók nem kettőzhetők (vö. 10.§.). Ha tehát egy névszó gutturális hangzóval kezdődik, akkor a névelő után vagy pótlónyújtás történik (általában az א, ע és ך hangzóknál), vagyis a névelő magánhangzója á-ba megy át, vagy ún. virtuális kettőzés (általában a ם és a ם hangzóknál), azaz olybá vesszük a gutturális hangzót, mintha megkettőződött volna. Pl. אֵוֶר = világosság, אֵוֶר־אֵוֶר = a világosság, חֹשֶׁךְ = sötétség, חֹשֶׁךְ־חֹשֶׁךְ = a sötétség.

Néhány esetben előfordul, hogy nemcsak a névelő magánhangzója nyúlik meg, hanem a névszó tőhangzója is, pl. אֶרֶץ = föld, אֶרֶץ־אֶרֶץ = a föld.

Előfordul olykor az is, hogy a névelő ם formában jelenik meg, pl. עָנָן = felhő, עָנָן־עָנָן = a felhő.

Ha jelzős főnév van ellátva névelővel, akkor a főnév is, a jelzőként mellette álló melléknév is megkapja a névelőt, pl. מֶלֶךְ הַגָּדוֹל = a nagy király.

39.§. A héberben valamikor voltak különböző eset-végződéses. Ezek közül a tárgyeset (accusativus) eredeti ם— végződése maradt fenn, de speciálisan az irány jelölésére (locativus). Pl. אֶשׂוּרִיָּה = Asszíriába; קֶדְמָה = kelet felé stb. A tárgyeset jelölésére azonban a biblia héber az אֶת (אֶת־) prepozíciót használja, különösen prózai előadásban.

A dativus általában a főnévvel egybe írt ך prepozícióval van kifejezve, vö. 48.§.

40.§. Birtokos esetvégződés nincs a héberben. Ha egy szó birtokosként szerepel, azt a birtokos szerkezetben elfoglalt helye mutatja. A birtokos szerkezet: nyelvtani konstrukció. Állandó szórendje van: előbb áll a birtokot, utána a birtokost jelentő szó, pl. עַם הָאָרֶץ = az országnak a népe; הַתּוֹרָה = a törvénynek az igéi. (A magyarhoz képest tehát fordított a szórend, mintha azt mondanánk: A népe az országnak; az igéi a törvénynek.)

Birtokos szerkezetben előbb álló, a birtokot jelentő szó ún. status constructusban („szerkesztett”, meghatározott helyzetben) áll. Az utóbbi, a birtokost jelentő szó viszont status absolutusban (független helyzetben) van. Az utóbbinak az alakja változatlan, a szótári forma; az előbbi azonban gyakran szó végi változást szenved. Így például az egyes számú nőnemű ם— végződés status constructusban ם— ra változik. A többes számú ם— végződés, valamint a kettős szám ם— végződése constructus formában ם— lesz.

41.§. Ilyenformán a héber főneveknél meg kell tanulni az absolutus és constructus formát mind az egyes, mind a többes számban.

Pl.

	Egyes szám		Többes szám	
	absolutus	constructus	absolutus	constructus
király	מֶלֶךְ	מֶלֶךְ	מְלָכִים	מְלָכֵי
szó	דָּבָר	דָּבָר	דְּבָרִים	דְּבָרֵי
könyv	סֵפֶר	סֵפֶר	סְפָרִים	סְפָרֵי
törvény	תּוֹרָה	תּוֹרָה	תּוֹרוֹת	תּוֹרוֹת

42.§. Van néhány gyakran előforduló főnév, amely a többes számát, vagy a konstruált alakjait rendhagyó módon képezi. Közülük a legfontosabbak a következők:

	Egyes szám		Többes szám	
	absolutus	constructus	absolutus	constructus
apa	אָב	אָבִי	אָבוֹת	אָבוֹת
testvér	אָח	אָחִי	אָחִים	אָחֵי
férfi	אִישׁ	אִישׁ	אֲנָשִׁים	אֲנָשֵׁי
nő	אִשָּׁה	אִשָּׁה	נָשִׁים	נָשֵׁי
fiú	בֶּן	בֶּן / בֵּן	בָּנִים	בָּנֵי
lány	בַּת	בַּת	בָּנוֹת	בָּנוֹת
nap	יוֹם	יוֹם	יָמִים	יָמֵי
város	עִיר	עִיר	עָרִים	עָרֵי

(Megjegyzés: A „fiú”, illetve „lány” szavak valakinek a fia, lánya értelemben veendőek. A „nap” szó pedig nem az égitestet, hanem az idői értelemben vett napot, illetve nappalt jelenti.)

43.§. A nyelv sok évszázados története folyamán a héber szavak némelyikének az alapformája megváltozott, s a szótári alak ma más, mint ami régen volt. (Hasonló eset más nyelvekben is észlelhető; a magyar nyelvben pl. a „hó” szó valamikor „hav” volt, ez azonban csak ragozott vagy képzett alakokban jelentkezik: havas, havazik.) Ha volt a héberben egyes szavaknak ilyen régi alapformája, az a ragok előtt szintén visszatér.

44.§. Birtokos ragozás.

A héberben –az indogermán nyelvektől eltérően– a birtokos személyét nem birtokos névmások határozzák meg, hanem a főnévhez csatlakozó birtokos személyragok, suffixumok. Ugyanaz történik, mint a magyar birtokos ragozásnál.

A suffixumok ugyanazok, amelyeket a személyes névmás dativusának és accusativusának a képzésénél megismertünk (vö. 28-29.§.), legfeljebb esetenként az összekötő magánhangzó más.

a. Az egyes számú főneveknél (egy birtok) a suffixumokat a szó alapformájához ragasztjuk:

1.	מֶלֶךְ = királyom	מֶלֶכֵּנוּ = királyunk
2. hn.	מֶלֶכְךָ = királyod	מֶלֶכְכֶּם = királyotok
nn.	מֶלֶכְךָ	מֶלֶכְכֶּן
3. hn.	מֶלְכּוֹ = királya	מֶלְכֶּם = királyuk
nn.	מֶלְכָּה	מֶלְכֶּן

Megjegyzések: Az 1. személyű alak itt is közös nemű, csak a 2. és 3. személyben vannak külön hím- és nőnemű alakok. A többes 3. személyű alakok összevont formák: az eredeti מֶלְכֶּם és מֶלְכֶּן alakokból a ה hangzó kimaradt.

Nőnemű szóra példa:

1.	תּוֹרָתִי = törvényem	תּוֹרָתֵנוּ = törvényünk
2. hn.	תּוֹרָתְךָ = törvényed	תּוֹרָתְכֶם = törvényetek
nn.	תּוֹרָתְךָ	תּוֹרָתְכֶן
3. hn.	תּוֹרָתּוֹ = törvénye	תּוֹרָתֶם = törvényük
nn.	תּוֹרָתָהּ	תּוֹרָתֶן

Megjegyzések: A többes 2. és 3. személyű suffixumokat ún. „súlyos” suffixumoknak nevezzük, amelyek előtt gyakran magánhangzó rövidülés történik; így itt is (mint az előző példában) a 2. személyben. A 3. személyű alakok a ה hangzó kiejtésével összevont formák.

b. A többes számú főnevek (több birtok) ragozásánál tulajdonképpen ugyanazok a suffixumok szerepelnek, mint az egyes számú főnevek után, de a suffixumok némileg módosulnak, nemkülönben az összekötő magánhangzó. Hímnemű példaszó:

מֶלְכִּים = királyok; a konstruált alak: מֶלֶךְ

1.	מֶלֶכִּי = királyom	מֶלֶכֵּינוּ = királyunk
2. hn.	מֶלֶכְךָ = királyod	מֶלֶכְכֶּם = királyotok
nn.	מֶלֶכְךָ	מֶלֶכְכֶּן
3. hn.	מֶלְכִּיו = királya	מֶלְכֶּיֶם = királyuk
nn.	מֶלְכִּיהָ	מֶלְכֶּיהֶן

Megjegyzések: Az egyes szám 3. szem. hn. suffixum kiolvasása eltér az eddig tanult szabályoktól: az ם — végződés kiolvasása: „áv”. A többes szám 2. és 3. szem. „súlyos” suffixumai előtt itt is rövidülés látható: A suffixumok elé a constructus tő kerül.

Többes számú nőnemű szó birtokos ragozása:

1.	תּוֹרֹתַי = törvényem	תּוֹרֹתֵינוּ = törvényünk
2. hn.	תּוֹרֹתֶיךָ = törvényed	תּוֹרֹתֵיכֶם = törvényetek
nn.	תּוֹרֹתֶיךָ	תּוֹרֹתֵיכֶן
3. hn.	תּוֹרֹתָיו = törvénye	תּוֹרֹתֵיהֶם = törvényük
nn.	תּוֹרֹתֵיהֶן	תּוֹרֹתֵיהֶן

45.§. A főnevek túlnyomórészt a rokon jelentésű igegyökökkel függenek össze. Képzésük vagy más vokalizációval (magánhangzó-használattal), vagy pedig elő-, illetve utóképzővel történik. Az ismert példaszót véve:

מֶלֶךְ = (királyként) uralkodni
 מֶלֶךְ = király, מַלְכָּה = királynő
 מַמְלָכָה = királyság (ország)
 מַלְכוּת = királyság (uralkodás).

46.§. A rendszeres héber nyelvtanok a főneveket különböző osztályokba sorolják, részint képzési módjuk szerint, részint annak megfelelően, hogy ragozásuknál milyen hangzováltozások történnek bennük. A rendszeres áttekintéshez fontos mindennek a számba vétele, rövid összefoglalónkban azonban csak utalunk rá.

A melléknevek.

47.§. A jelzőként használt melléknév nemben és számban megegyezik azzal a főnévvel, amelyre vonatkozik, szórend tekintetében a jelzett szó után következik. Pl.

אִישׁ חָכָם = bölcs férfi, אִשָּׁה חָכְמָה = bölcs asszony, מְלָכִים גְּדֹלִים = nagy királyok, גְּדֻלּוֹת = nagy folyók.

48.§. A névelő használatával kapcsolatban már a 38.§. végén említve volt, hogy jelzős kifejezésnél nemcsak a főnév, hanem a melléknév elé is ki kell tenni a névelőt. Ha a névelőt elhagynánk a melléknév előtt, akkor a jelzős szerkezet önálló mondatná válnék, amelyben a melléknév lenne az állítmány, ilyenformán: הַמֶּלֶךְ גָּדוֹל = a király nagy.

49.§. A héber mondatokban ugyanis –eltérően az indogermán nyelvektől, de hasonlóan a magyarhoz– nemcsak ige lehet az állítmány, hanem valamilyen névszó, így melléknév is. A szórend azonban ilyenkor többnyire megfordított, előbb áll az állítmányként használt melléknév:

מְתוֹק הָאוֹר = édes a világosság (Préd. 11:7).

50.§. A melléknévnek képzőkkel történő fokozása a héberben ismeretlen. A középfokú összehasonlítás körülírással kerül kifejezésre, a מִן prepozíció (-tól, -től, -ről, -ről, vmihez képest) segítségével, pl. גָּדוֹל מִן = nagyobb, mint. A מִן prepozíció n hangzója azonban többnyire beleolvad a következő mássalhangzóba, ami által ez utóbbi megkettőződik (asszimiláció=hasonulás), pl.

כל = minden, מכל = mindenből (מן-כל helyett). Ha azonban az így megkettőzendő mássalhangzó gutturális, úgy a 38.§-ban említett változás (pótlónyújtás, ill. virtuális kettőzés) történik:

לֹא טוֹב אֲנִכִּי מֵאֲבוֹתַי = nem vagyok jobb atyáimnál (1Kir 19:4).

A felsőfokot is körülírással fejezi ki a héber. Némelykor a névelő és a מן prepozíció együttes alkalmazása adja a felsőfokot, pl. הַצִּיּוֹרָה מִכָּל-מִשְׁפָּחוֹת בְּנֵימִין = az én nemzetségem a legkisebb Benjámin valamennyi nemzetsége között (1Sám 9:21). Egy másik körülírási lehetőség melléknév használata nélkül is lehetséges, ha egy főnévről azt akarjuk mondani, hogy az a legjobb, legnagyobb stb. Ilyenkor egymás mellé írjuk (birtokviszonyban) a főnév egyes és többes számú alakját, pl. שִׁיר הַשִּׁירִים = „énekek éneke”, vagyis a legszebb ének, הַבֵּל הַבָּלִים = „igen nagy hiábavalóság” (vanitatum vanitas); קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים = „a szentek szentje”, vagyis a legszentebb hely.

A prepozíciók.

51.§. A magyar nyelvben használt határozói ragok és névutók túlnyomó részének a héberben prepozíciók felelnek meg. A prepozíciók közt van néhány, amely nem képez önálló szótagot, ezért összeírjuk őket a rájuk következő szóval (enklitikus prepozíciók). Három ilyen prepozíció van:

לְ = -nak, -nek

בְּ = -ban, -ben

כְּ = mint, amilyen

Pl. וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנָח = És mondta az Úr Nóénak;

וְגַן בְּעֵדֶן = (egy) kert Édenben;

כְּאֵמֶה בָּתָּה = „amilyen az anya, olyan a lánya” (Ez 16:44).

A prepozíciók nagyobb része azonban önálló szóként jelenik meg, legfeljebb maqqéf vonallal kapcsoltn. Ilyen pl. a tárgyi prepozíció: אֵת, ragozásánál (29.§.) láttuk, hogy a tőhangzója eredetileg ó volt. Ugyancsak אֵת alakban fordul elő egy másik prepozíció is, jelentése -val, -vel társhatározói értelemben; eredeti alakja, mely suffixumok előtt visszatér: אִתָּה – Továbbá: עִם = -val, -vel; מִן = -ról, -ről, -től, -től; אֵל = -nak, -nek, -hoz, -hez, -höz; עַל = -on, -en, ön; és még több, amelyek a magyarban a névutóknak felelnek meg, pl. אַחֲרַי = után, תַּחַת = alatt, helyett, בֵּין = között, סָבִיב = körül stb.

52.§. A prepozíciók önálló ragozott formában is előfordulhatnak ugyanúgy, mint a לְ prepozíció (28.§.). Vannak olyanok, amelyeket az egyes számú főnevek mintájára ragozunk, ugyanúgy, mint a לְ, vagy az אֵת prepozíciót. Pl.

בִּי = bennem

בָּךְ = benned

בָּהֶם

אִתִּי = velem

אִתְּךָ = veled

אִתָּם

בו = benne stb.
בָּהּ

אִתּוֹ = vele stb.
אִתָּהּ

עִמִּי = velem

עִמָּךְ = veled

עִמָּךְ

עִמּוֹ = vele stb. pl. עִמָּנוּ אֵל = velünk az Isten.

Más prepozíciókat a többes számú főnevek mintájára ragozunk. Közülük a két leggyakoribb az אֶל és az עַל prepozíció:

אֵלַי = nekem

אֵלֶיךָ = neked

אֵלֶיךָ

אֵלָיו = neki

אֵלֶיהָ

אֵלֵינוּ = nekünk

אֵלֵיכֶם = nektek

אֵלֵיכֶם

אֵלֵיהֶם = nekik

אֵלֵיהֶם

עָלַי = rajtam

עָלֶיךָ = rajtad

עָלֶיךָ

עָלָיו = rajta

עָלֶיהָ

עָלֵינוּ = rajtunk

עָלֵיכֶם = rajtatok

עָלֵיכֶם

עָלֵיהֶם = rajtuk

עָלֵיהֶם

Egészen különleges ragozású az ismertebb prepozíciók közül a בָּ és a מִן :

כְּמוֹנִי = mint én

כְּמוֹךָ = mint te

כְּמוֹךָ

כְּמוֹהוּ = mint ő

כְּמוֹהָ

כְּמוֹנוּ = mint mi

כְּכֶם = mint ti

כְּכֶם

כְּהֶם = mint ők

כְּהֶם

מִמּוֹנִי = tőlem

מִמּוֹךָ = tőled

מִמּוֹךָ

מִמּוֹהוּ = tőle

מִמּוֹהָ

מִמּוֹנוּ = tőlünk

מִכֶּם = tőletek

מִכֶּם

מִהֶם = tőlük

מִהֶם

Kötőszók, határozószók.

53.§. A héber nyelv nem sok kötőszót használ. Leggyakoribbak a következők:

וְ = is

עַם = ha

לָכֵן = azért (tehát)

כִּן = hogy ne ... (célhat.), mert akkor (következményes értelemben

לְמַעַן = azért, hogy ...

מֵעַתָּה = mivel, minthogy

כִּי = mert, hogy, bizony

Gyakori az אֲשֶׁר vonatkozó névmás is kötőszóként használva „hogy, úgyhogy” értelemben, valamint a כַּאֲשֶׁר összetett forma „úgy, ahogyan” jelentésben.

A leggyakrabban előforduló kötőszó azonban a héberben a wō mindig egybeírva a rá következő szóval. A jelentése „és”, de nemcsak egyszerű szó- vagy mondatkapcsolatot fejez ki, mint a magyar „és” kötőszó, hanem állhat többféle értelemben is, más kötőszók pótlására, magyarrá fordítható „akkor, azután, de, pedig, noha, jöllehet” szavakkal is.

A rá következő szóhoz többféleképpen kapcsolódhat:

וַ pl. וְאֶרֶץ = és a föld

וַ az igeragozásban nagy szerepet játszó „wāw consecutivum” esetében, pl. וַיֹּאמֶר = és mondta, וַיְהִי = és történt.

וַ értelmileg szorosan összetartozó szópároknál, pl. טוֹב וְרָע = jó és rossz.

וַ szó kezdő ב, מ, פ mássalhangzók előtt, továbbá ha a szókezdő mássalhangzó alatt sēwá áll, pl. בְּנִי וְבָתִּירָא = fiad és lányod; זָכָר וְנִקְבָּה = hím és nőtény.

A וַ írásmód másként alakul, ha a szó elején י áll. Mivel a szó elején két sēwá egymás mellett nem állhat, ezért az a változás történik, hogy a két sēwá megszűnik, a י mássalhangzó pedig hosszú י־ magánhangzóba keményedik, pl. יִהְיֶה = „és Júda”.

Az אֱלֹהִים névnél viszont a két sēwá egy é magánhangzóba vonódik össze: וַאֲלֹהִים = „és Isten”.

54.§. Különböző határozószók.

Helyhatározók: שָׁם = ott, שָׁמָּה = oda, פֹּה = itt, הֵלֵם = ide

Időhatározók: אָז = akkor, מֵאָז = azóta, régen

Módhatározók: כֵּן = így, מֵכַן = mert, úgy.

55.§. Itt sorolhatók fel a kérdő- és tagadó szók. Önálló kérdő szók:

אַיִן, אַיִה = hol? מִתֵּי = mikor? אַיִךְ, אַיִכָּה = hogyan? עַד־מֵתֵי = meddig?

Egybeírjuk a rá következő szóval a הֵ קérdő partikulát, aminek a magyarban kb. a kérdő igéhez kapcsolt -e kiegészítés felel meg. Pl. הֵשָׁמַר אַחֵי אֲנֹכִי = Őrizője (vagyok)-e a testvéremnek? (Gen. 4:9).

Ha e kérdő partikula után következő mássalhangzó alatt sēwá van, vagy ha ez a mássalhangzó gutturális, akkor a kérdő הֵ partikula teljes magánhangzós הֵ szótag lesz, pl. הֵהִיטֵב הֵרָה לָךְ = Méltán haragszol-e? (Jón. 4:4)

Tagadó és tiltó szók:

לֹא = nem, אֵל = ne, אֵין = nincs.

A számnevek.

56.§. A tőszámnevek 1-től 10-ig az alábbi táblázatban vannak felsorolva. Mindegyik számnévnek van hímnemű- és nőnemű, továbbá mindkét nemben absolutus és constructus alakja.

	Hímnemű szavak előtt		Nőnemű szavak előtt	
	absolutus	constructus	absolutus	constructus
1 =	אֶחָד	אֶחָד	אֶחָת	אֶחָת
2 =	שְׁנַיִם	שְׁנַיִם	שְׁנַיִם	שְׁנַיִם
3 =	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשָׁה
4 =	אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה	אַרְבָּעָה
5 =	חֲמִישָׁה	חֲמִישָׁה	חֲמִישָׁה	חֲמִישָׁה
6 =	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ
7 =	שִׁבְעָה	שִׁבְעָה	שִׁבְעָה	שִׁבְעָה
8 =	שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנָה
9 =	תְּשֻׁעָה	תְּשֻׁעָה	תְּשֻׁעָה	תְּשֻׁעָה
10 =	עֶשְׂרֵה	עֶשְׂרֵה	עֶשְׂרֵה	עֶשְׂרֵה

Megjegyzés: A 3-tól 10-ig felsorolt számneveknél a baloldali két oszlopban tulajdonképpen nőnemű alakok foglalnak helyet, a jobboldali két oszlopban viszont hímnemű alakok találhatók. A csere oka az, hogy e számnevek használatánál a főnevekkel való nembeli egyeztetés rendhagyó: hímnemű szavakhoz nőnemű számnévi alakok járulnak, és viszont. Pl. שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים = három férfi; שִׁבְעָה פָּרוֹת = hét tehén. A számnevek constructus formája általában akkor használatos, ha névelővel vagy suffixummal ellátott főnévhez járul a számnév, pl. שְׁלֹשָׁה בָּנָיו = (az ő) három fia.

57.§. A 11-től 19-ig terjedő tőszámnevek összetett alakok. A két szó közül első helyen állnak az egyes rendű számok, második helyen a tízes.

A 11 és 12 számnév esetében hímnemű főnevek előtt az 1, illetve 2 hímnemű constructus alakja áll, nőnemű főnevekkel kapcsolatban a nőnemű constructus alak.

A továbbiakban hímnemű főnevekkel kapcsolatban az egyes rendű számok nőnemű absolutus alakja áll, nőnemű szavak előtt viszont a hímnemű számok constructus alakja áll. A kiegészítő 10-es szám hímnemű főnevekkel kapcsolatban עֶשְׂרֵה, nőneműekkel kapcsolatban עֶשְׂרֵה .

Az elmondottak szerint a tőszámnevek 11-től fölfelé a következők:

Hímnemű szavakkal

Nőneműekkel

11 =	אֶחָד עֶשֶׂר	אֶחָת עֶשְׂרֵה
12 =	שְׁנַי עֶשֶׂר	שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
13 =	שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר	שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה
14 =	אַרְבָּעָה עֶשֶׂר	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
15 =	חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר	חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה

stb.

Megjegyzések: A 11 számnévnek van egy akkád eredetű alakja is:

hímnemben: עֶשְׂתֵּי עֶשֶׂר

nőnemben: עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה

A 12 számnévnek pedig vannak a status constructusszal összefüggő írott alakjai: עֶשְׂרִים, שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, illetve שְׁנָיִם עֶשְׂרֵה. Ezeknek a kiolvasása azonban -qeré perpetuumként- mindig: s-ené ászár, illetve sté 'eszré.

58.§. A tizes rendű tőszámnevek közül a 20 az עֶשֶׂר hímnemű többes számú alakja: עֶשְׂרִים. A továbbiakat úgy kapjuk, hogy a megfelelő egyes rendű számnév nőnemű alakját látjuk el hímnemű többes végződésel. Tehát:

20 = עֶשְׂרִים

60 = עָשִׂים

30 = שְׁלֹשִׁים

70 = שִׁבְעִים

40 = אַרְבָּעִים

80 = שְׁמֹנִים

50 = חֲמִשִּׁים

90 = תְּשַׁעִּים

Egyes rendű számokkal való összekapcsolásuk az „és” kötőszóval történik. A szavak sorrendje tetszés szerinti lehet. Pl. עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה = 24, חֲמֵשׁ וְשְׁלֹשִׁים = 35.

Nagyobb számok:

100 = מֵאָה, st. constr. מֵאוֹת

200 = מֵאוֹתָיִם; többes számú alakja: מֵאוֹת, e szerint:

300 = שְׁלֹשׁ מֵאוֹת

400 = אַרְבַּע מֵאוֹת

500 = חֲמֵשׁ מֵאוֹת

1000 = אֶלֶף, többes számú alakja: אֶלְפִים

2000 = אַרְבַּעַת אֶלְפִים, 3000 = שְׁלֹשָׁת אֶלְפִים, 4000 = אַרְבַּעַת אֶלְפִים

10.000 = עֶשְׂרֵת אֶלְפִים, vagy רַבְּבָהּ (=igen sok).

Példák a nagyobb számnevek használatára:

חמִישׁ וְתֵשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה = 895 év; שְׁלֹשִׁים וּמֵאוֹת שָׁנָה = 130 év;

Amint a példákban látható, a megszámlált főnév olykor kétszer is ki van írva a részekre taglalt számadatok mellett.

60.§. A sorszámneveket 1-től 10-ig (az „első” kivételével) a tőszámnevekből képezzük -í képzővel.

רִאשׁוֹן = első

שֵׁשִׁי = hatodik

שֵׁנִי = második

שְׁבִיעִי = hetedik

שְׁלִישִׁי = harmadik

שְׁמִינִי = nyolcadik

רְבִיעִי = negyedik

תְּשִׁיעִי = kilencedik

הַחֲמִישִׁי = ötödik

עֲשִׂירִי = tizedik

Magasabb sorszámnevek gyanánt a tőszámnevek használatosak.

IV. Az igeragozás.

A. Szerkezeti tudnivalók.

61.§. A héber igék alapformája egy három mássalhangzóból álló tő, vagy „gyök” (radix); az alapforma mássalhangzóit „gyökmássalhangzóknak” (radikálosoknak) nevezzük. Az igék ragozásánál e három gyökmássalhangzó minden alakban ott látható, kivéve a gyenge ragozású igék egyes rendhagyó alakjait.

62.§. Megkülönböztetünk erős ragozású, gutturális és gyenge igéket. Az erős ragozású igék minden alakja szabályos képzésű. A gutturális igéknek egy vagy több gyökmássalhangzója gutturális hangzó, ami olykor a magánhangzók módosulását okozza. A gyenge igéknek viszont egy vagy több gyökmássalhangzója lehet gyenge mássalhangzó; a ragozás során ezek a mássalhangzók okoznak vagy szenvednek különféle nódosulásokat.

63.§. A héber igeragozás (coniugatio) csak egyes elemeiben hasonló a magyar és az idegen nyelvekben ismert ragozási rendszerhez – az igemódok, igeidők, igenevek tekintetében. Egyébként a héber igeragozásnak egészen saját szerkezeti felépítése van.

64.§. Mindenekelőtt megkülönböztetünk hét igerörzset, melyek a maguk módján kifejezik a cselekvő, szenvedő, gyakorító, műveltető stb. igei formákat. Az igeigyök által kifejezett alapjelentés a szerint módosul, hogy melyik igerörzsben történik a ragozás.

A hét igerörzs neve egyszerű átírásban: qal, nifal, piél, pual, hifil, hofal, hitpaél, Héberül leírva: קָל, נִפְעַל, פִּעַל, פֻּעַל, הִפְעִיל, הִפְעַל, הִתְפַּעֵל.

Az első igeörzs - קל - neve azt jelenti, hogy „könnyű”, azaz egyszerű, módosulás nélküli. A másik hat igeörzs nevén végigtekintve látható, hogy mindegyikben jelen van egy három mássalhangzóból álló igeökö: פעל. Ez a פעל ige azt jelenti, hogy „tesz, csinál”. A régi nyelvtanokban ez volt a minta-ige, amelyen az igeragozást bemutatták. (Később más minta-igét választottak, mivel a פעל gutturális ige, ezért ragozása helyenként rendhagyó, nem alkalmas a szabályosan képzett igealakok szemléltetésére.) Mindenesre a nifal, piél, hifil stb. nevek nem különleges nyelvtani elnevezések, csupán a פעל ige módosult alakjai.

65.§. Az igeik jelentése a hét igeörzsben a következő:

1. qal: aktív (cselekvő),
2. nifal: reflexív (visszaható),
3. piél: intenzív (gyakorító),
4. pual: a piél igeörzs passzív megfelelője,
5. hifil: kauzatív (okozó, műveltető),
6. hofal: a hifil igeörzs passzív megfelelője,
7. hitpaél: intenzív reciprok (kölsönös).

Egy magyar ige szemléltetve a jelentéskülönbségeket, a „néz” ige pl. az egyes igeörzsökben a következő jelentésű lenne: 1. néz, 2. nézi magát, 3. nézeget, nézegettetik, 5. megnézet valamit (mással), 6. megnéztetik, 7. egymásra néz (pl. két ember).

„Papíron” minden igenek minden alakját lehet képezni mindegyik igeörzsben. A valóságban azonban nem minden ige fordul elő mindegyikben. Az is kézenfekvő, ha egy héber ige más-más igeörzsben nem mindig ugyanannak a magyar igenek a módosult alakjával, hanem egy másik, odaillőbb szóval fordítunk. Pl. a „lát” igenek azt az alakját, hogy „láttat” inkább úgy mondjuk, hogy „mutat”; a helyett, hogy „láttatja magát”, azt mondjuk, hogy „megjelenik” stb.

Megjegyzendő még, hogy a reflexív, intenzív, kauzatív elnevezések átfogóbbak, mint a magyar visszaható, gyakorító, műveltető szavak. Az egyes igeörzsök jelentése többféle is lehet:

A nifal igeörzsben az ige jelentése lehet pl. toleratív (megengedő); igen gyakran a qal igeörzs passzív megfelelője.

A piél igeörzs lehet iteratív (ismételgető); kauzatív (okozó); deklaratív (kinyilvánító).

A hifil igeörzs is lehet deklaratív jelentésű.

A hitpaél lehet reflexív (visszaható) jelentésű.

66.§. A héberben csak két igeidő van, latin nevük: perfectum és imperfectum. A perfectum befejezett cselekvést, történetet fejez ki, megfelel tehát a magyar múlt időnek. Az imperfectum még be nem fejezett, folyamatban levő, vagy még ezután következő cselekvésre vonatkozik, megfelel tehát a magyarban vagy a jelen, vagy a jövő időnek. A mondat értelme dönti el, hogy mikor hogyan fordítandó.

Ragozásukra formailag jellemző, hogy a perfectum alakjait végragokkal, suffixumokkal képezzük. Az imperfectum ragozására viszont jellemző az előragoknak, a prefixumoknak a használata, bár egyes esetekben suffixumok is szerepelnek.

Mind a perfectumban, mind az imperfectumban vannak egyes és többes számú alakok, 1., 2. és 3. személyben. Az 1. személyű alak közös nemű, a 2. és 3. személyben vannak külön hím- és nőnemű alakok.

A ragozási táblázatban a személyek sorrendjét tekintve a nyelvtanok többsége megfordított sorrendet követ: 3., 2. és 1. személy. Ennek magyarázata az, hogy az egyes szám 3. személyű alak a legegyszerűbb; a perfectumban maga az igeigek és a szótári alak, belőle képezhetők a többi formák.

67.§. Az imperfectumból vezethetők le a felszólító módok alakjai. Három ilyen mód van a héberben. Latin nevükön: jussivus, imperativus és cohortativus.

A jussivus enyhébb parancsolást fejez ki. Csak 3. és 2. személyű alakjai vannak, formailag pedig megegyeznek az imperfectum azonos személyű alakjaival –kivéve a hífi ígétörzset, amelyben a jussivus első három alakja némileg eltér az imperfectumtól.

Az imperativus az igazi parancsoló mód. Jellemző erre, hogy csak 2. személyű alakjai vannak, ezeket az imperfectumból a prefixum elhagyásával képezzük.

A cohortativus 1. személyű felszólítás; mint ilyen inkább csak óhajt, szándékot fejez ki (voluntativusnak is nevezik). Az imperfectum 1. személyű alakjaiból képezzük.

Fontos megjegyezni való: A passzív ígétörzsekben, tehát pualban és hofalban felszólító módok nincsenek.

68.§. A héber igeragozásban két igenév szerepel: az infinitivus és a participium.

Az infinitivus általában a főnévi igenévnek felel meg. Két alakja van: absolutus és constructus. Az előbbi önálló, független; az utóbbihoz járulhatnak prepozíciók, sőt suffixumok is, ilyenkor (igéből képzett) főnévi jelentése van.

A participium megfelel a melléknévi igenévnek. Két alakja van: aktívum és passzívum, az utóbbi fordítható múlt idejű melléknévi, vagy határozói igenévként.

B. Az erős igék ragozása.

Paradigma (minta-ige): כָּתַב = ír.

69.§. A perfectum ragozása qal igitörzsben:

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	כָּתַב = írt	3.szem. közös nem	כָּתְבוּ = írtak
nn.	כָּתְבוּ		
2.szem.hn.	כָּתַבְתָּ = írtál	2. szem. hn.	כָּתַבְתֶּם = írtatok
nn.	כָּתַבְתֶּם	nn.	כָּתַבְתֶּן
1.szem.	כָּתַבְתִּי = írtam	1.szem.	כָּתַבְנוּ = írtunk

70.§. A legtöbb igeigyökben a középső gyökmássalhangzó alatt patach magánhangzó van. Ragozásuk a כָּתַב igéét követi. Van azonban néhány olyan ige is, amelyeknek a középső gyökmássalhangzóához cére, illetve chólem magánhangzó tartozik. Ezek az ún. mediae cére, illetve mediae chólem igék, pl. כָּבַד = súlyosnak, megbecsültnek lenni, קָטַן = kicsinek lenni. Ezek eltérő ragozása qal perfectumban a következő:

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	כָּבַד = írt	3.szem. közös nem	כָּבְדוּ = írtak
nn.	כָּבְדוּ		
2.szem.hn.	כָּבַדְתָּ = írtál	2. szem. hn.	כָּבַדְתֶּם = írtatok
nn.	כָּבַדְתֶּם	nn.	כָּבַדְתֶּן
1.szem.	כָּבַדְתִּי = írtam	1.szem.	כָּבַדְנוּ = írtunk

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	קָטַן = írt	3.szem. közös nem	קָטְנוּ = írtak
nn.	קָטְנוּ		
2.szem.hn.	קָטַנְתָּ = írtál	2. szem. hn.	קָטַנְתֶּם = írtatok
nn.	קָטַנְתֶּם	nn.	קָטַנְתֶּן
1.szem.	קָטַנְתִּי = írtam	1.szem.	קָטַנְנוּ = írtunk

71.§. A perfectum suffixumai, amelyek az igetőhöz járulnak, ezek szerint a következők, még pedig minden igetörzsben:

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	-	3.szem. közös nem	וְ
nn.	וְ -		
2.szem.hn.	תְּ -	2. szem. hn.	תָּם
nn.	תֵּי -	nn.	תֵּין
1.szem.	תִּי -	1.szem.	נִי

72.§. A פָּתַח ige ragozása qal imperfectumban:

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	יִכְתֹּב = ír	3.szem. közös nem	יִכְתְּבוּ = írnak
nn.	יִכְתֹּב		יִכְתְּבוּנָה
2.szem.hn.	יִכְתֹּב = írsz	2. szem. hn.	יִכְתְּבוּ = írtok
nn.	יִכְתְּבוּ	nn.	יִכְתְּבוּנָה
1.szem.	אֶכְתֹּב = írok	1.szem.	נִכְתֵּב = írunk

73.§. A mediae céré, illetve mediae chólem igék ragozása e példaktól csak annyiban különbözik, hogy a 2. gyökmássalhangzót mindenütt patach követi ott, ahol a פָּתַח ragozásánál chólem magánhangzó volt. Tehát:

Egyes szám 3. sz. hn.	יִכְתֹּב	יִכְטֵן
nn.	יִכְתְּבוּ	יִכְטְבוּ

74.§. A látottak alapján az imperfectum alakjainak prefixumai, esetenként suffixumai, minden igetörzsre érvényesen a következők:

Egyes 3. sz.hn.	יְ	Többes 3. sz.hn.	יְ - וְ
nn.	תְּ	nn.	תְּ - וְ
2.sz. hn.	תְּ	2.sz. hn.	תְּ - וְ
nn.	תְּ - וְ	nn.	תְּ - וְ
1.sz.	אֶ	1.sz.	נִ

75.§. Előfordul olykor, hogy az imperfectum egyes szám 2. szem. nn. יְ suffixumához, valamint a többes 3. és 2. hn. alakjainak וְ suffixumához egy ךְ végződés kapcsolódik. Ez az ún. nún paragogicum, a régi ragozási formák maradványa. A szó jelentését módosítja, bár az utolsó szótag hangsúlyát súlyossá teszi.

76.§. A wáw consecutivum. A héber folyamatos elbeszélés szereti a mellérendelő mondat-összetételt; ilyenkor az egymás után következő mondatokat, amelyek –ismét héber sajátosság szerint– igével kezdődnek, egy wáw („és”) kötőszó kapcsolja össze. A természetes mondatfűzésből az következik, hogy múlt idejű elbeszélésben az egymás után következő igék perfectumban álljanak, jövő idejű elbeszélésben viszont imperfectumban. A héber mondat szerkesztés azonban ettől az egyszerű szabálytól igen gyakran eltér. Elindítja pl. az elbeszélést egy perfectum alak, utána azonban már ו -val kapcsolt imperfectumi igealakok következnek, és megfordítva. Az utóbbi következő és a várttól eltérő idejű alakok előtt álló wáw kötőszót nevezzük wáw consecutivumnak, mert hozzáigazítja az elsőként használt ige idejéhez az utóbbi következő ige eltérő idejű formáját. A wáw consecutivum a perfectumi alak jelentését jelen, illetve jövő időre változtatja, az imperfectumét múlt időre.

A wáw consecutivum perfectum alakok előtt egyszerű ו , imperfectum alakok előtt pedig וּ , amely után meg kell kettőzni a rá következő mássalhangzót, tehát a prefixumot. Kivétel az egyes szám 1. személy א prefixuma, amely nem kettőzhető, helyette pótlónyújtás történik. Példák:

וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה ... וַיִּנָּהֵג אֶת־הַצֹּאן ... וַיָּבֵא אֶל־הָרַ אֱלֹהִים = „Mózes pásztor volt ... és terelte a nyáját ... és elérkezett az Isten hegyéhez.” (Ex. 3:1)

... הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִלָּכָה מֵאִתּוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר ... = „Ha elbocsátja egy férfi a feleségét, és az elmegy tőle és más férfié lesz...” (Jer. 3:1)

Az első példában a הָיָה = „volt” perfectum alak múlt idejű jelentéséhez igazodik a וַיִּנָּהֵג és a וַיָּבֵא wáw consecutivumos imperfectum: „terelte”, „elérkezett”. A második példában viszont a יִשְׁלַח = „elbocsátja” jelen (vagy jövő) idejű alak jelentéséhez igazodnak a וְהִלָּכָה és a וְהָיְתָה wáw consecutivumos perfectum alakok: „elmegy”, „lesz”.

77.§. A felszólító módok qal igetörzsben:

A jussivus megegyezik az imperfectum 3. és 2. személyű alakjaival. (67.§.)

Az imperativust úgy képezzük, hogy elhagyjuk az imperfectum 2. személyű alakjainak a prefixumát. Mivel azonban így az egyes szám nőnemű és a többes szám hímnemű alakok elején két s^wá állna, ami nem lehetséges, azért e két alakban az 1. gyökmássalhangzó s^wája rövid i magánhangzóra változik. (A második s^wá azonban kiejtendő marad.)

A ige imperativusa tehát:

Egyes szám	Többes szám
hn. כְּתֹב	hn. כְּתֹבוּ
nn. כְּתֹבִי	nn. כְּתֹבְנָה

Ritkán ugyan, de előfordul az imperativusnak egy hosszabb formája, az ún. toldott imperativus, vagy más néven: imperativus energicus. Az utóbbi elnevezés utal arra, hogy nyomatékos felszólítást, parancsot fejez ki. Képzése pedig úgy történik, hogy az imperativus alak végéhez hozzátoldunk egy ה־ szótagot. (E hangsúlyos végződés előtt az imperativus ó magánhangzója megrövidülve egy szótaggal előre kerül.)

A toldott imperativus tehát כְּתֹב־ helyett כְּתֹב־ה־ .

A cohortativust az imperfectum 1. személyű alakjaiból képezzük egy ה־ végződés hozzáadásával. Az előtte levő szótag magánhangzója s^ewába rövidül:

Egyes szám: אֶכְתֹּב־ה־ = hadd írjak!

Többes szám: נִכְתֹּב־ה־ = hadd írjunk!

78.§. Az infinitivusok qal igeörzsben:

Infinitivus absolutus: כְּתֹב = írni

Infinitivus constructus: כְּתֹב־ = írni, írás.

Mondattani jellegzetességek:

Az infinitivus absolutus sajátága, hogy némelykor ragozott igealakok helyett is állhat. Pl.:

הָנִגְבַּר רָצָה וְנֶאֱחָז וְהִשְׁבַּע לְשָׁקֵד ... וּבִאֲתָם וְעִמְדָתָם לִפְנֵי

= „(Ugye, ti) loptok, öltök, paráználkodtok, hamisan esküsztek ... azután eljöttök, és megálltok szíнем előtt?” (Jer. 7:9)

Egy másik gyakori hebraizmus az, amikor ugyanannak az igének az infinitivus absolutusa és valamelyik ragozott alakja áll egymás mellett. Ez azonban csak a ragozott alak jelentését akarja nyomatékosá tenni; nem kell ugyanazt az igét kétféleképpen lefordítani. Pl.

בַּיּוֹם אֶכְלֶה מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת = „Ha eszel róla, meg fogsz halni!” (Gen. 2:17). Tehát nem: „meghalván meghalsz”. Az ilyen -ván, -vén -es fordítások a latinból kerültek nyelvünkbe, csupán archaikus jellegük miatt hangzanak néha költőien („várván vártam az Urat” stb.).

79.§. A qal igeörzsben a particípiumnak van cselekvő és szenvedő alakja:

Particípium activum: כָּתֹב = író; az, aki ír

Particípium passivum: כְּתוּב = írott; ami le van írva.

A nőnemű alakok az ismert ה־ה־ végződéssel fordulnak elő: כְּתוּבָה, כְּתוּבָה־ה־ . Az actív particípiumnál gyakori az ה־ה־ nőnemű végződés is: כְּתוּבָה־ה־ .

80.§. A nifal igeörzs ragozása perfectumban.

A nifal ige törzs képzésére jellemző egy ך preformatívum (előképző). A perfectumi alakoknál ך szótag járul az egyébként (suffixumokkal) szabályosan képezett alakokhoz. A כתב ige jelentése nifalban olyasféle, hogy valaki „leírást adott (pl. önéletrajzot) önmagáról”; lehet passzív is: „leíratott”.

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	כתב	3.szem. közös nem	כתבו
nn.	כתבה		
2.szem.hn.	כתבת	2. szem. hn.	כתבתם
nn.	כתבת	nn.	כתבתן
1.szem.	כתבתי	1.szem.	כתבנו

81.§. A nifal imperfectumban a ך preformatívum asszimilációval beleolvad az 1. gyökmássalhangzóba, az utóbbi tehát megkettőződik. Az 1. gyökmássalhangzó kettőzése olyan jelenség, amely csak a nifal imperfectumban (s a belőle képzett alakokban) fordul elő.

Egyes szám		Többes szám	
3.szem.hn.	כתב	3.szem. hn.	כתבו
nn.	כתבה		כתבתנה
2.szem.hn.	כתבת	2. szem. hn.	כתבתו
nn.	כתבת	nn.	כתבתנה
1.szem.	אכתב	1.szem.	נכתב

82.§. A felszólító módok közül a jussivus itt is megegyezik az imperfectum megfelelő alakjaival. A cohortativust pedig a qal ige törzsben látott módon képezzük úgy, hogy az 1. személyű alakokhoz ך ך végződést toldunk.

Az imperativus képzésénél viszont az történik, hogy a prefixum elhagyása után annak helyébe egy ך segédhangzót írunk, hogy az 1. gyökmássalhangzóban megmaradjon a jellegzetes kettőzés. (Kettőzés előtt mindig teljes magánhangzós szótagnak kell állnia.)

A nifal imperativus alakjai tehát a következők:

Egyes szám	Többes szám
2. szem. hn. כתב	2. szem. hn. כתבו
nn. כתבי	nn. כתבתנה

85.§. Az infinitivusok közül az absolutus alakot a perfectum többől, tehát ך előképzővel; a constructust pedig az imperfectum többől, tehát kettőzéssel:

Infinitivus absolutus: כתב

Infinitivus constructus: כִּתְּבָה

84.§. A nifal particípiumnak csak egy alakja van, mediális jelentéssel: נִכְתָּב.

85.§. A piél és pual igetörzsek ragozása.

A piél és pual: intenzív igetörzsek. Az intenzív igetörzsek képzésére pedig jellemző a középső gyökmássalhangzó megkettőzése minden igealakban. Azonkívül az igetörzsek nevében ott vannak a bennük előforduló magánhangzók is: piélben az i és é, pualban az u és a. Piél perfectumban azonban az é tőmagánhangzó többnyire a-ra változik.

86.§. A piél és pual perfectuma:

Egyes szám		Többes szám	
Piél 3. szem.hn.	כָּתַב	3. szem. közös nem	כָּתְבוּ
nn.	כָּתְבוּהָ		
2.szem.hn.	כָּתַבְתָּ	2. szem. hn.	כָּתַבְתֶּם
nn.	כָּתַבְתֶּן	nn.	כָּתַבְתֶּן
1.szem.	כָּתַבְתִּי	1. szem.	כָּתַבְנוּ
Pual 3. szem.hn.	כָּתַבְּ	3. szem. közös nem	כָּתְבוּ
nn.	כָּתְבוּהָ		
2. szem. hn.	כָּתַבְתָּ	2. szem. hn.	כָּתַבְתֶּם
nn.	כָּתַבְתֶּן	nn.	כָּתַבְתֶּן
1. szem.	כָּתַבְתִּי	1. szem.	כָּתַבְנוּ

A כָּתַב ige jelentése piélben: írogat, írkál, sokat ír stb. A pual ennek passzívuma: írogattatik stb. A perfectum természetesen múlt idejű jelentésű.

87.§. A piél és pual imperfectuma:

Egyes szám		Többes szám	
3. szem. hn.	כָּתֵב	3. szem. hn.	כָּתְבוּ
nn.	כָּתְבוּהָ		כָּתְבוּהָ
2. szem. hn.	כָּתֵבְּ	2. szem. hn.	כָּתְבוּ
nn.	כָּתְבוּבִי	nn.	כָּתְבוּהָ
1. szem.	אֶכְתֵּב	1. szem.	נִכְתֵּב

Amint látható, a prefixum alatt mindenütt s^wá áll. Az egyes szám 1. személyű alaknál annyi kis különbség van, hogy az א prefixum alá összetett s^wá került.

Ennek oka az, hogy a gutturális hangzók szimpla s^wá helyett jobban szeretik az összetettet. Ugyanez a jelenség megfigyelhető a pual imperfectumban is.

Egyes szám		Többes szám	
3. szem. hn.	יִכְתֹּב	3. szem. hn.	יִכְתְּבוּ
nn.	יִכְתְּבוּ		יִכְתְּבוּנָה
2. szem. hn.	תִּכְתֹּב	2. szem. hn.	תִּכְתְּבוּ
nn.	תִּכְתְּבוּ	nn.	תִּכְתְּבוּנָה
1. szem.	אֶכְתֹּב	1. szem.	נִכְתֹּב

88.§. Felszólító módok a piél és pual igerőrsben.

A piél jussivusra és cohortativusra az eddig látott szabályok érvényesek. Az imperativus is szabályos képzésű, elmarad a prefixum. Tehát a piél imperativus alakjai:

Egyes szám		Többes szám	
2. szem. hn.	כָּתֹב	2. szem. hn.	כְּתֹבוּ
nn.	כָּתְּבִי	nn.	כְּתֹבְנָה

A szenvedő jelentésű pual igerőrsben felszólító módok nincsenek. (67.§.)

89.§. E két igerőrs infinitivusai:

	Piél	Pual
Infinitivus absolutus:	כָּתֹב	כְּתֹב
Infinitivus constructus:	כָּתֹב	כְּתֹב

90.§. Piél és pual particípium.

Először is megjegyzendő, hogy a piél igerőrstől kezdve minden további igerőrs a particípiumot egy ׀ előraggal képezi.

Az igerőrszek jelentéséből következik továbbá, hogy a piél particípium passzív jelentésű.

	Piél	Pual
particípium activum:	מִכְתֵּב	
particípium passivum:		מִכְתָּב

91.§. A hífil igerőrs ragozása.

A hífil perfectum alakjait egy ׀ szótaggal, mint preformatívummal képezzük. Az igerőrs nevéből még az is látszik, hogy a 2. és 3. gyökmássalhangzó között egy hosszú í tömagánhangzó van. Ez azonban perfectumban csak (az egyes és

többes) 3. személyben szerepel, a 2. és 1. személyben a helyére patach magánhangzó kerül.

A perfectum alakok tehát a következők:

Egyes szám		Többes szám	
3. szem.hn.	הִכְתִּיב	3. szem. közös nem	הִכְתִּיבוּ
nn.	הִכְתִּיבָה		
2.szem.hn.	הִכְתַּבְתָּ	2. szem. hn.	הִכְתַּבְתֶּם
nn.	הִכְתַּבְתְּ	nn.	הִכְתַּבְתֶּן
1.szem.	הִכְתַּבְתִּי	1. szem.	הִכְתַּבְנוּ

A hifil igetörzs okozó, műveltető jelentésű, a כָּתַב ige jelentése tehát múlt időben: (mással) leíratott, az imperfectumnak megfelelő jelen, vagy jövő időben: leírat, le fog íratni (valakivel valamit).

92.§. A hifil igetörzs imperfectuma:

Csak a hifil imperfectumban (és a belőle képzett alakokban) fordul elő az a jellegzetesség, amiről könnyen felismerhető, hogy a prefixum alatt patach magánhangzó van. A hosszú í tömagánhangzó az imperfectumban mindenütt megmarad, csak a többes számú nőnemű alakokban rövidül é hangzóvá.

Egyes szám		Többes szám	
3. szem. hn.	יִכְתֹּב	3. szem. hn.	יִכְתֹּבוּ
nn.	תִּכְתֹּב		תִּכְתֹּבְנָה
2. szem. hn.	תִּכְתֹּב	2. szem. hn.	תִּכְתֹּבוּ
nn.	תִּכְתֹּבִי	nn.	תִּכְתֹּבְנָה
1. szem.	אֶכְתֹּב	1. szem.	נִכְתֹּב

93.§. Felszólító módok a hifil igetörzsben:

a. A jussivus egyedül a hifil igetörzsben tér el az imperfectumtól, de csak az első három alakban (egyes 3. szem. hn. és nn., 2. szem. hn.), a többi alak itt is azonos az imperfectumi formákkal. A hifil jussivus ragozása tehát:

Egyes szám		Többes szám	
3. szem. hn.	יִכְתֵּב	3. szem. hn.	יִכְתֵּבוּ
nn.	תִּכְתֵּב	nn.	תִּכְתֵּבְנָה
2. szem. hn.	תִּכְתֵּב	2. szem. hn.	תִּכְתֵּבוּ
nn.	תִּכְתֵּבִי	nn.	תִּכְתֵּבְנָה

b. Az imperativust a jussivus alakokból képezzük. A prefixum helyébe egy kisegítő ה mássalhangzó kerül, hogy a jellegzetes patach magánhangzó megmaradjon:

Egyes szám	Többes szám
2. szem. hn. הִכְתֵּב	2. szem. hn. הִכְתִּיבוּ
nn. הִכְתִּיבִי	nn. הִכְתִּיבֶנּוּ

c. A cohortativus képzése szabályos:

Egyes szám 1. szem. אֶכְתִּיבָה	Többes szám 1. szem. נִכְתִּיבָה
---------------------------------	----------------------------------

94.§. Igenevek a hifil igetörzsben:

- a. Infinitivus absolutus: הִכְתֵּב
 Infinitivus constructus: הִכְתִּיב

b. Particípium: מִכְתִּיב

95.§. A hofal igetörzs perfectuma:

Képzésére jellemző, hogy az igeigek elé egy hangsúlytalan ה (ho-) preformatívum kerül; a tömagánhangzó patach.

Egyes szám	Többes szám
3. szem.hn. הִכְתִּיבָה	3. szem. közös nem הִכְתִּיבוּ
nn. הִכְתִּיבָהּ	
2.szem.hn. הִכְתִּיבְתָּ	2. szem. hn. הִכְתִּיבְתֶּם
nn. הִכְתִּיבְתֵּי	nn. הִכְתִּיבְתֵּן
1.szem. הִכְתִּיבְתִּי	1. szem. הִכְתִּיבְנוּ

A hofal igetörzs a hifil passzívumát fejezi ki: (valami valaki által másnak a megbízásából) leíratott.

96.§. A hofal igetörzs imperfectumának ragozásánál a perfectum előképzőjének ה mássalhangzója helyébe prefixumok kerülnek, a hangsúlytalan o magánhangzó megmarad.

Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn. יִכְתֹּב	3. szem. hn. יִכְתֹּבוּ
nn. יִכְתֹּב	יִכְתֹּבֶנּוּ
2. szem. hn. תִּכְתֹּב	2. szem. hn. תִּכְתֹּבוּ
nn. תִּכְתֹּבִי	nn. תִּכְתֹּבֶנּוּ
1. szem. אֶכְתֹּב	1. szem. נִכְתֹּב

97.§. Felszólító módok a hofal igeörzsben nincsenek, mivel passzív jelentésű igeörzs. (67.§.)

98.§. Igenevek a hofal igeörzsben:

a. Infinitivus absolutus: הִכְתֵּב

Infinitivus constructus: הִכְתֵּב

b. Particípium: מִכְתֵּב

99.§. A hitpaél igeörzs perfectuma:

A hitpaél perfectum alakjait egy הִת- szótaggal, mint preformatívummal képezzük. Intenzív igeörzs lévén, ebben is kettőződő a középső gyökmássalhangzó.

Egyes szám		Többes szám	
3. szem.hn.	הִתְכַּתְּבוּ	3. szem. közös nem	הִתְכַּתְּבוּ
nn.	הִתְכַּתְּבוּהָ		
2. szem.hn.	הִתְכַּתְּבְּתָּ	2. szem. hn.	הִתְכַּתְּבְּתֶּם
nn.	הִתְכַּתְּבְּתֶּן	nn.	הִתְכַּתְּבְּתֶּן
1. szem.	הִתְכַּתְּבֹּתִי	1. szem.	הִתְכַּתְּבֹּנִי

Hitpaélban az ige jelentése intenzív reciprok. A כָּתַב ige tehát ebben az igeörzsben kb. azt jelenti, hogy „egymásnak irogatni”, pl. levelezni stb.

100.§. A hitpaél igeörzsben az imperfectumot úgy képezzük, hogy a הִת előképző ה hangzója helyébe prefixumokat teszünk:

Egyes szám		Többes szám	
3. szem. hn.	יִתְכַּתֵּב	3. szem. hn.	יִתְכַּתְּבוּ
nn.	יִתְכַּתֵּב		יִתְכַּתְּבוּהָ
2. szem. hn.	תִּתְכַּתֵּב	2. szem. hn.	תִּתְכַּתְּבוּ
nn.	תִּתְכַּתְּבִי	nn.	תִּתְכַּתְּבוּהָ
1. szem.	אֶתְכַּתֵּב	1. szem.	נִתְכַּתֵּב

101.§. A felszólító módok közül a jussivus itt is megegyezik az imperfectum megfelelő alakjaival. A cohortativusnál pedig az elmaradó prefixumok helyére ismét a kisegítő ה mássalhangzó kerül:

Egyes szám	Többes szám
2. szem. hn. הִתְכַּתֵּב	2. szem. hn. הִתְכַּתְּבוּ
nn. הִתְכַּתְּבִי	nn. הִתְכַּתְּבוּהָ

102.§. Igenevek a hitpaél igerőrsben:

a. Infinitivus absolutus: הִתְכַּתֵּב

Infinitivus constructus: הִתְכַּתֵּב

b. Particípium: מִתְכַּתֵּב

103.§. A hitpaél igerőrs képzésénél rendellenesség mutatkozik olyankor, ha az ige 1. gyökmássalhangzója ún „sziszegő hang”, tehát כ, ש, ט. Ilyenkor a הִתְ előképző ה hangzója és az ige 1. gyökmássalhangzója -könnyebb kiejtés kedvéért- helyet cserél; e jelenség grammatikai elnevezése metathesisz (hangzó áttétel). Pl. a שָׁמַר = „őriz” ige hitpaél perfectuma: הִשְׁמַרְהוּ, הִשְׁמַרְהוּ ..., imperfectuma: יִשְׁמַרְהוּ, יִשְׁמַרְהוּ ..., particípiuma: מִשְׁמַרְהוּ.

104.§. Végül az erős igeragozás valamennyi alakja a כָּתַב igrén szemléltetve és táblázatba foglalva a 40. oldalon található.

Igék suffixumokkal.

105.§. A héber mondatban a cselekvés tárgyát ki lehet fejezni az אֲנִי prepozíció ragozott alakjaival, pl. שָׁמַר אֲנִי = „őrizett engem” (vigyázott rám). Van azonban más lehetőség is annak kifejezésére, hogy kire vonatkozik, kit érint a cselekvés. Ez történik az igei suffixumokkal, melyeknek alkalmazása hasonló a magyar tárgyas igeragozáshoz.

106.§. Az igei suffixumokkal kapcsolatban a következő alapvető dolgokat kell megjegyezni:

Néhány kivételtől eltekintve csak a kifejezetten cselekvő jelentésű igerőrszekben használatosak; ezek a qal, piél és hífil.

1. személyű igealakhoz 1. személyű suffixum nem kapcsolható, sem 2. személyű igealakhoz 2. személyű suffixum. Ez visszaható ragozás volna, arra pedig ott a nifal igerőrs. 3. személyű igealakhoz 3. személyű suffixum csak akkor kapcsolódhat, ha a cselekvés alanya és tárgya más.

107.§. Az igei (tárgyi) suffixumok általában ugyanazok, mint a névszói (birtokos) suffixumok, csupán néhány eltérés látható. Pl. az egyes szám 1. szem. suffixum אֲנִי. Az egyes szám 3. szem. hímnemű suffixum הִי, a ה hangzó azonban gyakran kiesik és a suffixum csak אֵ, vagy אֵ formában marad meg; a perfectum egyes 1. szem. אֲ- végződése után pedig אֵ lesz. Az egyes 3. szem. nőnemű ה suffixum magánhangzós végződésű igealak után הִ -ra módosul. A többes 3. szem. suffixumok pedig הֵ, illetve אֵ formában jelentkeznek.

108.§. Az igei suffixumok előtt hangsúlyeltolódás miatt gyakran történik változás az ige főmagánhangzóival. Különbőség van a suffixumok

kapcsolódásánál is aszerint, hogy magánhangzóra, vagy mássalhangzóra végződő igealakhoz fűződnek.

Lényeges változás történik az igei suffixumok előtt egy esetben: a perfectum egyes szám 3. személyű nőnemű alaknál, amelynek ה־ végződése ה־ra változik.

109.§. Néhány példa az igei suffixumok alkalmazására:

שָׁמַרְנִי = שָׁמַר + נִי = ő (férfi) őrizett engem

שָׁמַרְתִּנִּי = שָׁמַרְתָּ + נִי = ő (nő) őrizett engem

שָׁמַרְתִּיךָ = שָׁמַרְתָּ + יָךְ = őriztelek (férfit)

שָׁמַרְנִי = שָׁמַר + נִי = ő (férfi) őriz engem

שָׁמַרְוֶךָ = שָׁמַרְוֶה + יָךְ = ők érznek téged, stb.

Néhány bibliai példa:

יְדַעְתִּיךָ ... הִקְדַּשְׁתִּיךָ נְבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ = „Ismertelek ... megszenteltelek; népek prófétájává tettelek” (Jer. 1:5).

יְדַרְכֶּיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֲרַחֲוֶיךָ לְמַדְנִי = „Utadat, Uram, ismertesd meg velem, ösvényeidre taníts meg engem!” (Zsolt. 25:4)

מָלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְכִבְשׁוּהָ = „Töltsétek be a földet, és uralkodjatok rajta!” (Gen 1:28)

110.§. A nún energicum. Gyakran előfordul, hogy az igei suffixumok (még pedig az egyes számú 1. szem. נִי, a 2. szem. hn. יָךְ és a 3. szem. hn. הֶהְנוּ nn. הֶהְנוּ) (és egyes imperfectumi igealakok közé egy ה־ hangzó (eredetileg an szótag) kerül. A kifejezés nyomatékossá tételére szolgál, innen van a nún energicum elnevezés is. A ה־ hangzó azonban vagy asszimilálódik a következő (1. vagy 2. személyű) igei suffixum mássalhangzójába, vagy magába olvasztja a (3. személyű) הֶהְנוּ suffixum הֶהְנוּ hangzóját; így majdnem minden esetben kettőzés jelzi a jelenlétét. Pl.

לֵךְ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ = „Menj el arra a földre, amelyet mutatok neked!” (Gen 12:1)

מִהֲאֲנֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֵנִי וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֵנִי = „Micsoda az ember, hogy gondod van rá, és az ember fia, hogy törődsz vele?” (Zsolt. 8:5)

I. táblázat

Az erős igék ragozása

פָּתַב = ír

	Qal	Nifal	Piél	Pual	Hifil	Hofal	Hitpaél
Perfectum Többsz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	פָּתַב פָּתַבָּה פָּתַבְתָּ פָּתַבְתָּה פָּתַבְתִּי פָּתַבְתִּי פָּתַבְתֶּם פָּתַבְתֶּם פָּתַבְתֶּן פָּתַבְתֶּן	נִפְתַּב נִפְתַּבָּה נִפְתַּבְתָּ נִפְתַּבְתָּה נִפְתַּבְתִּי נִפְתַּבְתִּי נִפְתַּבְתֶּם נִפְתַּבְתֶּם נִפְתַּבְתֶּן נִפְתַּבְתֶּן	פִּתְּבָה פִּתְּבָה פִּתְּבַתְּ פִּתְּבַתְּ פִּתְּבִיתִי פִּתְּבִיתִי פִּתְּבִיתֶם פִּתְּבִיתֶם פִּתְּבִיתֶן פִּתְּבִיתֶן	פֻּתַּב פֻּתַּבָּה פֻּתַּבְתָּ פֻּתַּבְתָּה פֻּתַּבְתִּי פֻּתַּבְתִּי פֻּתַּבְתֶּם פֻּתַּבְתֶּם פֻּתַּבְתֶּן פֻּתַּבְתֶּן	הִפְתִּיב הִפְתִּיבָה הִפְתִּיבְתָּ הִפְתִּיבְתָּה הִפְתִּיבְתִּי הִפְתִּיבְתִּי הִפְתִּיבְתֶּם הִפְתִּיבְתֶּם הִפְתִּיבְתֶּן הִפְתִּיבְתֶּן	הִפְתִּב הִפְתִּבָּה הִפְתִּבְתָּ הִפְתִּבְתָּה הִפְתִּבְתִּי הִפְתִּבְתִּי הִפְתִּבְתֶּם הִפְתִּבְתֶּם הִפְתִּבְתֶּן הִפְתִּבְתֶּן	הִתְפַּתֵּב הִתְפַּתֵּבָה הִתְפַּתֵּבְתָּ הִתְפַּתֵּבְתָּה הִתְפַּתֵּבְתִּי הִתְפַּתֵּבְתִּי הִתְפַּתֵּבְתֶּם הִתְפַּתֵּבְתֶּם הִתְפַּתֵּבְתֶּן הִתְפַּתֵּבְתֶּן
Imperfectum Többsz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּבִי אִכְתֹּב יִכְתְּבוּ הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה נִכְתֹּב	יִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּבִי אִכְתֹּב יִכְתְּבוּ הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה נִכְתֹּב	יִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּבִי אִכְתֹּב יִכְתְּבוּ הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה נִכְתֹּב	יִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּבִי אִכְתֹּב יִכְתְּבוּ הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה נִכְתֹּב	יִכְתִּיב הִכְתִּיב הִכְתִּיב הִכְתִּיבִי אִכְתִּיב יִכְתְּבוּ הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה נִכְתִּיב	יִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּב הִכְתֹּבִי אִכְתֹּב יִכְתְּבוּ הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה הִכְתִּיבְנָה נִכְתֹּב	יִתְכַּתֵּב הִתְכַּתֵּב הִתְכַּתֵּב הִתְכַּתֵּבִי אִתְכַּתֵּב יִתְכַּתְּבוּ הִתְכַּתִּיבְנָה הִתְכַּתִּיבְנָה הִתְכַּתִּיבְנָה נִתְכַּתֵּב
Imperat. T.sz. E.sz.	פָּתַב פָּתַבִּי פָּתַבו פָּתַבְנָה	הִפְתֹּב הִפְתֹּבִי הִפְתֹּבו הִפְתֹּבְנָה	פִּתְּבָה פִּתְּבִי פִּתְּבו פִּתְּבְנָה	Nincs!	הִפְתִּיב הִפְתִּיבִי הִפְתִּיבו הִפְתִּיבְנָה	Nincs!	הִתְפַּתֵּב הִתְפַּתֵּבִי הִתְפַּתֵּבו הִתְפַּתֵּבְנָה
Coh.	אִכְתֹּבָה נִכְתֹּבָה	אִתְכַּתֵּבָה נִתְכַּתֵּבָה	אִתְכַּתֵּבָה נִתְכַּתֵּבָה	Nincs!	אִתְכַּתִּיבָה נִתְכַּתִּיבָה	Nincs!	אִתְכַּתֵּבָה נִתְכַּתֵּבָה
Inf. c. a.	פָּתוּב פָּתוּב	נִכְתֹּב הִכְתֹּב	פָּתוּב פָּתוּב	פָּתוּב פָּתוּב	הִכְתֹּב הִכְתִּיב	הִכְתֹּב הִכְתֹּב	הִתְפַּתֵּב הִתְפַּתֵּב
Part. P. A.	פָּתוּב פָּתוּב	נִכְתֹּב נִכְתֹּב	מִכְתֹּב מִכְתֹּב	מִכְתֹּב מִכְתֹּב	מִכְתִּיב מִכְתִּיב	מִכְתֹּב מִכְתֹּב	מִתְפַּתֵּב מִתְפַּתֵּב

Rövidítések: sz = szám, T = többes, E = egyes, a = absolutus, c = constructus, A = actív, P = passzív.

C. A gutturális igék ragozása

111.§. A héber igék jelentős hányadának ragozása eltér az ún. erős, tehát szabályos igeragozástól. Eltérő lesz a ragozás akkor, ha az igének egy vagy több gyökmássalhangzója vagy gutturális, vagy gyenge mássalhangzó. A gutturális igéknél főként magánhangzó változások történnek az erős igeragozásnál látott példához képest. A gyenge igeragozásnál viszont a -később (127.§.) felsorolandó- gyenge mássalhangzók módosulnak, sőt esetenként nyomtalanul kiesnek.

112.§. A gutturális igéket három csoportba osztjuk aszerint, hogy az igének az első, a középső, vagy a harmadik gyökmássalhangzója gutturális. Ennek megfelelően vannak:

primae gutturális igék, pl. עָמַד = „áll”,

mediae gutturális igék, pl. בָּרַךְ = „megáld”,

tertia gutturális igék, pl. שָׁלַח = „elküld”.

113.§. A gutturális igéknél két körülmény idéz elő rendhagyó nyelvtani formákat:

a. Mivel a gutturális hangzó nem kettőzhető, ezért olyan esetekben, amikor nyelvtani szabály szerint kettőzni kellene őket, vagy pótlónyújtást, vagy virtuális kettőzést kell alkalmazni. (Vö. 10. és 38. §.)

b. A gutturális hangzók nehezen tűrik meg a s^ewát, ezért a szimpla s^ewá helyére többnyire (bár nem mindig!) s^ewá compositum, más néven chatéf hangzó lép. (19.§.)

A primae gutturális igék.

Paradigma: עָמַד = „áll”.

114.§. A primae gutturális igéknél a legtöbb ragozási rendellenességet az okozza, hogy a gutturális hangzó alá szimpla s^ewá helyett valamilyen chatéf hangzó kerül. Pl.

Qal perfectum többes 2. szem. hn. עָמַדְתֶּם = álltatok

nn. עָמַדְתֶּן

imperativus hn. עָמַד = állj! עָמְדוּ = álljatok!

עָמְדִי

עָמְדִינָה

Infinitus constructus: עָמַד = állni, állás.

115.§. Ha az ilyen s^ewá compositummal (chatéf hangzóval) ellátott szótag előtt egy előképző szótag, prefixum áll, akkor abban a chatéf hangzónak megfelelő teljes magánhangzónak kell állnia. Pl. עָמַד az ige ragozása során:

Qal imperfectum egyes 3. szem.: יַעֲמֹד , תַּעֲמֹד

Hifil perfectum egyes 3. szem.: הִעֲמִידָה , הִעֲמִיד

Hofal perfectum egyes 3. szem.: הִעֲמִידָה , הִעֲמִידָה stb.

(Ha a chatéf hangzó után következő szótagban s^ewá mobile áll, akkor a s^ewák torlódásának elkerülésére a chatéf hangzó is teljes magánhangzóvá válik. L. a felsorolt példák közt a hofal perf. Egyes szem. nőnemű alakját.)

116.§. A gutturális hangzót ennél az igénél csak a nifal imperfectumban (és az imperfectum többől képezett alakokban) kellene megkettőzni. Ennek elkerülésére pótlónyújtást alkalmazunk. Pl.

Nifal imperf. Egyes 3. szem.: יַעֲמֹד , תַּעֲמֹד

117.§. Az עָמַד ige ragozása a II. sz. táblázat első négy oszlopában látható. Mivel az intenzív igitörzsek (piél, pual, hitpaél) ragozása teljesen szabályos, azért ezeket szükségtelen volt a táblázatba felvenni.

118.§. Van viszont néhány ige, melyeknek a ragozása némileg eltér az עָמַד igétől. Ezeknek a qal igitörzse a táblázat további három oszlopában található:

קָמַד = „megkíván”. Az eltérést a ragozásban az jelenti, hogy a ק hangzó, bár gutturális, eltűri a szimpla s^ewát. A prefixum viszont ugyanúgy patach magánhangzót vesz fel, mint az עָמַד ige imperfectumában.

קָוַק = „erősnek lenni”. Az imperfectumban az 1. gyökmássalhangzó alá chatéf szegől kerül, ennek megfelelően a prefixum alá teljes szegől. A tömagánhangzó viszont chólem helyett patach.

קָאַק = „megköt(öz)”. Az imperfectumban a prefixum alá szintén chatéf szegől kerül, a tömagánhangzó viszont chólaem.

Megjegyzés. Az 'áleffel kezdődő igék többsége nem a primae gutturálisok mintájára ragozódik, hanem a gyenge ragozású igék közé tartozik; vö. 130.§.

II. táblázat

Primae gutturális igék

קָמַד = megkíván

קָוַק = erősnek lenni

קָאַק = megköt(öz)

עָמַד = áll

	Qal	Nifal	Hifil	Hofal		Qal	Qal	Qal
Perfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	עָמַד עָמְדָה עָמְדָת עָמְדָת עָמְדָתִי עָמְדוּ עָמְדָתֶם עָמְדָתָן עָמְדָנוּ	נָעַמַד נָעַמְדָה נָעַמְדָת נָעַמְדָת נָעַמְדָתִי נָעַמְדוּ נָעַמְדָתֶם נָעַמְדָתָן נָעַמְדָנוּ	הָעָמַיִד הָעָמְיָדָה הָעָמְיָדָת הָעָמְיָדָת הָעָמְיָדָתִי הָעָמְיָדוּ הָעָמְיָדָתֶם הָעָמְיָדָתָן הָעָמְיָדָנוּ	הָעָמַד הָעָמְדָה הָעָמְדָת הָעָמְדָת הָעָמְדָתִי הָעָמְדוּ הָעָמְדָתֶם הָעָמְדָתָן הָעָמְדָנוּ		חָמַד חָמְדָה חָמְדָת חָמְדָת חָמְדָתִי חָמְדוּ חָמְדָתֶם חָמְדָתָן חָמְדָנוּ	חָזַק חָזְקָה חָזְקָת חָזְקָת חָזְקָתִי חָזְקוּ חָזְקָתֶם חָזְקָתָן חָזְקָנוּ	אָסַר אָסְרָה אָסְרָת אָסְרָת אָסְרָתִי אָסְרוּ אָסְרָתֶם אָסְרָתָן אָסְרָנוּ
Imperfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יַעֲמֹד תַּעֲמֹד תַּעֲמֹד תַּעֲמִידִי אֶעֱמֹד יַעֲמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה תַּעֲמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה נַעֲמֹד	יַעֲמַד תַּעֲמַד תַּעֲמַד תַּעֲמִידִי תַּעֲמַד יַעֲמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה תַּעֲמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה נַעֲמַד	יַעֲמִיד תַּעֲמִיד תַּעֲמִיד תַּעֲמִידִי אֶעֱמִיד יַעֲמִידוּ תַּעֲמֹדְנָה תַּעֲמִידוּ תַּעֲמֹדְנָה נַעֲמִיד	יַעֲמַד תַּעֲמַד תַּעֲמַד תַּעֲמִידִי אֶעֱמַד יַעֲמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה תַּעֲמְדוּ תַּעֲמֹדְנָה נַעֲמַד		יַחְמֹד תַּחְמֹד תַּחְמֹד תַּחְמִידִי אֶחְמֹד יַחְמְדוּ תַּחְמֹדְנָה תַּחְמְדוּ תַּחְמֹדְנָה נַחְמֹד	יַחְזֹק תַּחְזֹק תַּחְזֹק תַּחְזִיקִי אֶחְזֹק יַחְזְקוּ תַּחְזֹקְנָה תַּחְזִיקוּ תַּחְזֹקְנָה נַחְזֹק	יָאָסַר תָּאָסַר תָּאָסַר תָּאָסְרִי אָאָסַר יָאָסְרוּ תָּאָסְרְנָה תָּאָסְרוּ תָּאָסְרְנָה נָאָסַר
Imperat. T.sz. E.sz.	עָמַד עָמְדִי עָמְדוּ עָמְדָנָה	הָעָמַד הָעָמְדִי הָעָמְדוּ הָעָמְדָנָה	הָעָמַד הָעָמְדִי הָעָמְדוּ הָעָמְדָנָה	Nincs!		חָמַד חָמְדִי חָמְדוּ חָמְדָנָה	חָזַק חָזְקִי חָזְקוּ חָזְקָנָה	אָסַר אָסְרִי אָסְרוּ אָסְרְנָה
Coh.	אֶעֱמְדָה נַעֲמְדָה	אֶעֱמְדָה נַעֲמְדָה	אֶעֱמִידָה נַעֲמִידָה	Nincs!		אֶחְמְדָה נַחְמְדָה	אֶחְזֹקָה נַחְזֹקָה	אָאָסְרָה נָאָסְרָה
Inf. c. a.	עָמוּד עָמוּד	נָעָמוּד הָעָמוּד	הָעָמוּד הָעָמוּד	הָעָמוּד הָעָמוּד		חָמוּד חָמוּד	חָזוּק חָזוּק	אָסוּר אָסוּר
Part. P. A.	עוֹמֵד עָמוּד	נֶעְמֵד	מַעֲמִיד	מַעֲמֵד		חוֹמֵד חָמוּד	חָזֵק	אוֹסֵר אָסוּר

A mediae gutturális igék

Paradigma: שחט = „leöl”, ברך = „megáld”.

119.§. A mediae gutturális igék ragozásánál a gutturális mássalhangzó alá néha s^wá compositum kerül. Ez a helyzet a perfectumi alakok közül az egyes 3. személyű nőnemben és a többes 3. személyben; továbbá az imperfectum egyes 2. személyű nőnemben és a többes 3. és 2. személyű hímnemű alakokban. Pl. a שחט ige qal perfectumban:

Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn. שחט	3. szem. közös nem שחטו
nn. שחטה	

120.§. A mediae gutturális igéknél az intenzív igeörzsek ragozásánál jelentkezik a főprobléma, mivel a nyelvtani szabály szerint kettüzendő 2. gyökmássalhangzó gutturális, nem kettőzhető. A szokásos feloldás szerint ezekben az igeörzsekben vagy virtuális kettőzés, vagy pótlónyújtás történik. A fent említett minta igék esetében:

Piél perfectum E/3. szem. hn. שחט , ברך

Piél imperf. E/3. hn. ישחט , יברך

Pual perfectum E/3. szem. hn. שחט , ברך

Pual imperf. E/3. hn. ישחט , יברך

Hitpaél perfectum E/3. hn. השחט , התברך

Hitpaél imperf. E/3. hn. ישחט , יתברך

Megjegyzések. 1. A piél perfectum megadott alakjai helyett előfordulhat a שחט , illetve ברך alak is. 2. A שחט ige hitpaéljának képzése metatheszisszel történik, vö. 103.§.

121.§. A שחט , illetve ברך ige ragozása a III. számú táblázatban van összefoglalva. Mivel a mediae gutturális igéknek a nifal, hifil és hofal igeörzsében (néhány chatéf hangzó alkalmazásától eltekintve) rendhagyó alakok nincsenek, azért ezek az igeörzsek a táblázatban nem szerepelnek.

A ברך ige qal igeörzsben csak a passzív particípiuma fordul elő: ברוך = „áldott”.

III. táblázat

Mediae gutturális igék

שחט = leöl

ברך = megáld

	Qal	Piél	Pual	Hitpaél		Piél	Pual	Hitpaél
Perfectum Többs sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	שָׁחַט שָׁחָה שָׁחָה שָׁחָה שָׁחָתִי שָׁחָו שָׁחָתֶם שָׁחָתוּ שָׁחָנוּ	שָׁחַט שָׁחָה שָׁחָה שָׁחָה שָׁחָתִי שָׁחָו שָׁחָתֶם שָׁחָתוּ שָׁחָנוּ	שָׁחַט שָׁחָה שָׁחָה שָׁחָה שָׁחָתִי שָׁחָו שָׁחָתֶם שָׁחָתוּ שָׁחָנוּ	הִשְׁתַּחֲטַט הִשְׁתַּחֲטָה הִשְׁתַּחֲטָה הִשְׁתַּחֲטָה הִשְׁתַּחֲטָתִי הִשְׁתַּחֲטָו הִשְׁתַּחֲטָתֶם הִשְׁתַּחֲטָתוּ הִשְׁתַּחֲטָנוּ		בָּרַךְ בָּרַכָה בָּרַכָה בָּרַכָה בָּרַכְתִּי בָּרַכוּ בָּרַכְתֶּם בָּרַכְתוּ בָּרַכְנוּ	בָּרַךְ בָּרַכָה בָּרַכָה בָּרַכָה בָּרַכְתִּי בָּרַכוּ בָּרַכְתֶּם בָּרַכְתוּ בָּרַכְנוּ	הִתְבָּרַךְ הִתְבָּרַכָה הִתְבָּרַכָה הִתְבָּרַכָה הִתְבָּרַכְתִּי הִתְבָּרַכוּ הִתְבָּרַכְתֶּם הִתְבָּרַכְתוּ הִתְבָּרַכְנוּ
Imperfectum Többs sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יִשְׁחַט הִשְׁחַט הִשְׁחַט הִשְׁחַטִּי אִשְׁחַט יִשְׁחָו הִשְׁחַטְנָה הִשְׁחַטוּ הִשְׁחַטְנָה נִשְׁחַט	יִשְׁחַט הִשְׁחַט הִשְׁחַט הִשְׁחַטִּי אִשְׁחַט יִשְׁחָו הִשְׁחַטְנָה הִשְׁחַטוּ הִשְׁחַטְנָה נִשְׁחַט	יִשְׁחַט הִשְׁחַט הִשְׁחַט הִשְׁחַטִּי אִשְׁחַט יִשְׁחָו הִשְׁחַטְנָה הִשְׁחַטוּ הִשְׁחַטְנָה נִשְׁחַט	יִשְׁתַּחֲטַט הִשְׁתַּחֲטָה הִשְׁתַּחֲטָה הִשְׁתַּחֲטָתִי אִשְׁתַּחֲטַט יִשְׁתַּחֲטָו הִשְׁתַּחֲטָתִי הִשְׁתַּחֲטָו הִשְׁתַּחֲטָתִי נִשְׁתַּחֲטַט		יִבְרַךְ תִּבְרַךְ תִּבְרַךְ תִּבְרַכִּי אִבְרַךְ יִבְרָכוּ תִּבְרַכְנָה תִּבְרָכוּ תִּבְרַכְנָה נִבְרַךְ	יִבְרַךְ תִּבְרַךְ תִּבְרַךְ תִּבְרַכִּי אִבְרַךְ יִבְרָכוּ תִּבְרַכְנָה תִּבְרָכוּ תִּבְרַכְנָה נִבְרַךְ	יִתְבָּרַךְ תִּתְבָּרַךְ תִּתְבָּרַךְ תִּתְבָּרַכִּי אִתְבָּרַךְ יִתְבָּרוּ תִּתְבָּרַכְנָה תִּתְבָּרוּ תִּתְבָּרַכְנָה נִתְבָּרַךְ
Imperat. T.sz. E.sz.	שָׁחַט שָׁחָטִי שָׁחָו שָׁחָתִי	שָׁחַט שָׁחָטִי שָׁחָו שָׁחָתִי	Nincs!	הִשְׁתַּחֲטַט הִשְׁתַּחֲטָטִי הִשְׁתַּחֲטָו הִשְׁתַּחֲטָתִי		בָּרַךְ בָּרַכִּי בָּרַכוּ בָּרַכְנָה	Nincs!	הִתְבָּרַךְ הִתְבָּרַכִּי הִתְבָּרַכוּ הִתְבָּרַכְנָה
Coh.	אִשְׁחָטָה נִשְׁחָטָה	אִשְׁחָטָה נִשְׁחָטָה	Nincs!	אִשְׁתַּחֲטָה נִשְׁתַּחֲטָה		אִבְרַכָה נִבְרַכָה	Nincs!	אִתְבָּרַכָה נִתְבָּרַכָה
Inf. c. a.	שָׁחוּט שָׁחוּט	שָׁחַט שָׁחַט	שָׁחַט שָׁחַט	הִשְׁתַּחֲטַט הִשְׁתַּחֲטַט		בָּרַךְ בָּרַךְ	בָּרַךְ בָּרַךְ	הִתְבָּרַךְ הִתְבָּרַךְ
Part. P. A.	שֹׁחֵט שָׁחוּט	מִשְׁחָט	מִשְׁחָט	מִשְׁתַּחֲטַט		מִבְּרַךְ	מִבְּרַךְ	מִתְבָּרַךְ

A tertiae gutturális igék

Paradigma: קָלַחְתִּי = „elküld”.

122.§. A tertiae gutturális igék közé soroljuk azokat az igéket, melyeknek a 3. gyökmássalhangzója ק , כ vagy ע . Az א , illetve a פ végződésű igéket a gyenge igék között találjuk meg. A ח hangzó pedig e helyen nem viselkedik a gutturálisokhoz hasonlóan.

123.§. A tertiae gutturális igéknek a gutturális hangzója eltűri az egyszerű $\text{s}^{\text{e}}\text{wát}$, chatéf hangzó alkalmazására nincs szükség (kivéve néhány igei suffuxum előtti alakot).

124.§. Valamennyi ige törzsben a perfectum egyes szám 2. személyű nőnem alakjában a ת suffixum előtt, a gutturális hangzó alá patach magánhangzó kerül. Tehát pl. a קל perfectum egyes 2. szem. nőneme: קָלַחְתִּי = „elküldtél”. (Helyesírási megjegyzés: a patach közbejötté ellenére a suffixumban a dages lene, alatta pedig a $\text{s}^{\text{e}}\text{wá}$ quiescens megmarad).

125.§. Ha a gutturális hangzó szó végén áll, és eléje a nyelvtani képzésnek megfelelően egy hosszú magánhangzó (é, í, ó, ú) kerül, akkor a könnyebb kiejtés érdekében:

a. egyes alakoknál a hosszú magánhangzó megrövidül, pl.

piél perfectum E/3. szem. hn.: קָלַח

piél imperf. E/3. szem. hn.: קֹלֵחַ

b. gyakrabban a hosszú magánhangzó és a gutturális hang közé egy patach furtivum lép be (vö. 22.§. 4. bek.), pl.

קל infinitivus absolutus: קִלּוֹחַ

קל infinitivus constructus: קִלּוֹחַ

hifil perfectum E/3. szem. hn.: הִקְלַחְתִּי

hifil imperf. E/3. szem. hn.: הִקְלִיחַ

126.§. A tertiae gutturális igék ragozásáról teljes áttekintést ad a IV. számú táblázat. Szokás szerint csak a szabályos alakok találhatók meg itt. Megjegyzendő azonban, hogy az ún. pauzális formáknál (23.§. 4. bek.) magánhangzó hosszabbodás lép fel, s így a 125.§. a. pontja alatt említett esetekben is patach furtivum lép a gutturális hangzó elé.

IV. táblázat

Tertiae gutturális igék	קָלַח = elküld
-------------------------	-------------------------

	Qal	Nifal	Piél	Pual	Hifíl	Hofal	Hitpaél
Perfectum Többsz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	שָׁלַח שָׁלַחַה שָׁלַחְתָּ שָׁלַחְתָּ שָׁלַחְתִּי שָׁלַחוּ שָׁלַחְתֶּם שָׁלַחְתֶּן שָׁלַחוּ	נִשְׁלַח נִשְׁלַחַה נִשְׁלַחְתָּ נִשְׁלַחְתָּ נִשְׁלַחְתִּי נִשְׁלַחוּ נִשְׁלַחְתֶּם נִשְׁלַחְתֶּן נִשְׁלַחוּ	שָׁלַח שָׁלַחַה שָׁלַחְתָּ שָׁלַחְתָּ שָׁלַחְתִּי שָׁלַחוּ שָׁלַחְתֶּם שָׁלַחְתֶּן שָׁלַחוּ	שָׁלַח שָׁלַחַה שָׁלַחְתָּ שָׁלַחְתָּ שָׁלַחְתִּי שָׁלַחוּ שָׁלַחְתֶּם שָׁלַחְתֶּן שָׁלַחוּ	הִשְׁלִיַּח הִשְׁלִיַּחַה הִשְׁלִיַּחְתָּ הִשְׁלִיַּחְתָּ הִשְׁלִיַּחְתִּי הִשְׁלִיַּחוּ הִשְׁלִיַּחְתֶּם הִשְׁלִיַּחְתֶּן הִשְׁלִיַּחוּ	הִשְׁלַח הִשְׁלַחַה הִשְׁלַחְתָּ הִשְׁלַחְתָּ הִשְׁלַחְתִּי הִשְׁלַחוּ הִשְׁלַחְתֶּם הִשְׁלַחְתֶּן הִשְׁלַחוּ	הִשְׁתַּלַּח הִשְׁתַּלַּחַה הִשְׁתַּלַּחְתָּ הִשְׁתַּלַּחְתָּ הִשְׁתַּלַּחְתִּי הִשְׁתַּלַּחוּ הִשְׁתַּלַּחְתֶּם הִשְׁתַּלַּחְתֶּן הִשְׁתַּלַּחוּ
Imperfectum Többsz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יִשְׁלַח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּחַי אֲשַׁלַּח יִשְׁלַחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה הַשְׁלִיַּחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה נִשְׁלַח	יִשְׁלַח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּחַי אֲשַׁלַּח יִשְׁלַחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה הַשְׁלִיַּחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה נִשְׁלַח	יִשְׁלַח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּחַי אֲשַׁלַּח יִשְׁלַחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה הַשְׁלִיַּחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה נִשְׁלַח	יִשְׁלַח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּחַי אֲשַׁלַּח יִשְׁלַחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה הַשְׁלִיַּחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה נִשְׁלַח	יִשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּחַי אֲשַׁלִּיַּח יִשְׁלִישׁוּ הַשְׁלִיַּחְנָה הַשְׁלִיַּחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה נִשְׁלִיַּח	יִשְׁלַח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּח הַשְׁלִיַּחַי אֲשַׁלַּח יִשְׁלַחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה הַשְׁלִיַּחוּ הַשְׁלִיַּחְנָה נִשְׁלַח	יִשְׁתַּלַּח הַשְׁתַּלַּח הַשְׁתַּלַּח הַשְׁתַּלַּחַי אֲשַׁתַּלַּח יִשְׁתַּלַּחוּ הַשְׁתַּלַּחְנָה הַשְׁתַּלַּחוּ הַשְׁתַּלַּחְנָה נִשְׁתַּלַּח
Imperat. T.sz. E.sz.	שָׁלַח שָׁלַחַי שָׁלַחוּ שָׁלַחְנָה	הִשְׁלַח הִשְׁלַחַי הִשְׁלַחוּ הִשְׁלַחְנָה	שָׁלַח שָׁלַחַי שָׁלַחוּ שָׁלַחְנָה	Nincs!	הִשְׁלַח הִשְׁלַחַי הִשְׁלַחוּ הִשְׁלַחְנָה	Nincs!	הִשְׁתַּלַּח הִשְׁתַּלַּחַי הִשְׁתַּלַּחוּ הִשְׁתַּלַּחְנָה
Coh.	אֲשַׁלַּחַה נִשְׁלַחַה	אֲשַׁלַּחַה נִשְׁלַחַה	אֲשַׁלַּחַה נִשְׁלַחַה	Nincs!	אֲשַׁלִּיַּחַה נִשְׁלִיַּחַה	Nincs!	אֲשַׁתַּלַּחַה נִשְׁתַּלַּחַה
Inf. c. a.	שָׁלוּחַ שָׁלוּחַ	נִשְׁלוּחַ הַשְׁלוּחַ	שָׁלוּחַ שָׁלוּחַ	Nincs!	הַשְׁלוּחַ הַשְׁלוּחַ	הַשְׁלוּחַ	הַשְׁתַּלוּחַ הַשְׁתַּלוּחַ
Part. P. A.	שָׁלוּחַ שָׁלוּחַ	נִשְׁלוּחַ	מִשְׁלוּחַ	מִשְׁלוּחַ	מִשְׁלוּחַ	מִשְׁלוּחַ	מִשְׁתַּלוּחַ

D. A gyenge igék ragozása.

127.§. Gyenge igéknek azokat az igéket nevezzük, amelyeknek valamelyik gyökmássalhangzója gyenge hangzó. A gyenge mássalhangzók közé tartozik a ך

(és olykor a hozzá hasonlóan viselkedő ל), továbbá a י és a ך, végül az egyébként gutturális, de esetenként gyenge tulajdonságokat mutató ך és ן.

128.§. A gyenge igék ragozásánál a következő rendellenességek fordulhatnak elő:

a. Az asszimiláció (hasonulás), amikor a gyenge י (és ל) beolvad a következő mássalhangzóba, az összeolvadást, azaz hangzó-kettőződést, írásban dages forte mutatja.

b. A gyenge mássalhangzók némelykor nyomtalanul kiesnek. Ha szó elején az 1. gyökmássalhangzó marad így el, annak a neve aferesizs. Ha szó közepén esik ki egy gyenge mássalhangzó, azt úgy nevezzük, hogy szinkópé. Ha pedig a 3. gyökmássalhangzó a szó végéről tűnik el, azt úgy hívjuk, hogy apokópé.

c. A gyenge ך az írásban ugyan általában megmarad, de hangzóértéke nincs, mit az mutat, hogy még שׁwá magánhangzó-jel sem áll alatta. Erre az esetre mondjuk, hogy a hangzó kvieszkál (nyugalmi helyzetben van).

d. A י és a ך ún. félhangzók, bizonyos esetekben, rendszerint egy megelőző magánhangzóval összeolvadva, hosszú magánhangzókká keményednek: a י ó, vagy ú, a ך í magánhangzóvá válik.

129.§. A gyenge igéket a már ismert יעץ ige gyökmássalhangzóinak a segítségével szoktuk megnevezni, gondolva arra, hogy ennek az igének a י az 1., az ע a 2., a צ pedig a 3. gyökmássalhangzója, s az elnevezésben arra utalunk, hogy az illető gyenge igének 1., 2., vagy 3. gyökmássalhangzója a gyenge י, ע, ך stb. Pl. a יעץ (pe-nún) jelölés és elnevezés azt mutatja, hogy a gyenge ige 1. gyökmássalhangzója י : יעץ = „(le)esik”. Az יעץ (‘ajin-wáw) elnevezés azt jelzi, hogy a 2. gyökmássalhangzó (magánhangzóba keményedett) ע : יעץ = „fölkel”. A יעץ (lámed-hé) elnevezés olyan igére utal, amelynek a 3. gyökmássalhangzója ך : יעץ = „leleplez”.

A ך-ige.

130.§. Mindössze öt ige tartozik ebbe a csoportba: יעץ = „elvész”, יעץ = „eszik”, יעץ = „mond”, יעץ = „akar”, יעץ = (kenyeret) süt. A két utóbbi kétszeresen is gyenge (egyúttal יעץ) ige.

Ezek az igék általában a primae gutturálisok mintájára ragozhatók (II. sz. táblázat). Kivételt képez a qal imperfectum, ahol a prefixum után magánhangzó-összevonódást eredményeként ó hangzó következik, az ך pedig kvieszkál, sőt az egyes szám 1. személyében ki is esik.

131.§. A leggyakrabban előforduló יעץ ige ragozása qal imperfectumban:

Egyes szám	Többes szám
------------	-------------

3. szem. hn.	יֹאמַר = mond	יֹאמְרוּ = mondanak
nn.	תֹּאמַר	תֹּאמְרֶנָּה
2. szem. hn.	תֹּאמַר = mondasz	תֹּאמְרוּ = mondotok
nn.	תֹּאמְרִי	תֹּאמְרֶנָּה
1. szem.	אֶמַר = mondok	נֹאמַר = mondunk

132.§. Csak az אָמַר igénél fordul elő az, hogy a wáw consecutivummal ellátott imperfectum első három alakjában az a tőhangzó e-re gyengül. Viszont az egyes szám 1. személyében a ך szótag pótlónýújtással ך lesz.

Imperfectum + consecutivum egyes szám:

3. szem hn.	וַיֹּאמַר = és mondta
nn.	וַתֹּאמַר
2. szem. hn.	וַתֹּאמַר = és mondtad
nn.	וַתֹּאמְרִי
1. személy	וָאֵמַר = és mondtam

A többes számú alakoknál nincs változás.

133.§. Az אָמַר ige imperativusa:

E/2. szem. hn.	אֱמֹר = mondj!
nn.	אֱמֹרִי
T/2. szem. hn.	אֱמֹרוּ = mondjatok!
nn.	אֱמֹרְנָה

134.§. Az infinitivus constructus: אֲמֹר . Igen gyakran fordul elő ez az alak a ל prepozícióval kapcsoltan, amikor azután magánhangzó összevonódással a következő alak keletkezik: לֵאמֹר . Ezt a szót általában -a görög **legón** fordítás alapján- magyarra úgy szokták fordítani, hogy „mondván”. A héber prózában azonban legtöbbször csak kiegészítésként fordul elő ez a szó egy megelőző וַיֹּאמַר = „és (azt) mondta”, vagy más hasonló jelentésű szó után, s ilyenkor a lefordítása szükségtelen; az írásban egy kettőspont helyettesítheti. Pl. וַיְדַבֵּר יְהוָה מִשָּׁה לְאַמֵּר . Pl. = „és szólt az Úr Mózeshez: ...”

A פֿ"ן igék.

Paradigma: נִפְּל = „leesik”.

135.§. A פֿ"ן igék 1. gyökmássalhangzója gyenge נ . Ha ez a hangzó olyan helyzetbe kerül, hogy egyfelől megelőzi valamilyen előképző, másfelől alája ragozási szabály szerint sewá quiescens kerül, akkor a נ hangzó asszimilálódik: beolvad a következő mássalhangzóba, s ez által az megkettőződik.

Példák az asszimilációra:

Qal imperf. E/3. szem. hn. יָפַל helyett יִפֹּל

nn. תָּפַל helyett תִּפֹּל

Nifal perf. E/3. szem. hn. נָפַל helyett נִפֹּל

Hifil perf. E/3. szem. hn. הִפִּיל helyett הִפִּיל stb.

136.§. A נָפַל ige qal imperativusának képzésénél az történik, hogy a prefixum elhagyása után az asszimilálódott נ visszatér, s így a képzés szabályos: יִפֹּל stb.

137.§. Nem minden פֿ"ן igenél alakul azonban így az imperativus. A prefixum elhagyásával együtt legtöbbször az asszimilálódott נ hangzó is elvész. (kettőzött mássalhangzóval nem kezdődhet szó); így tehát az 1. gyökmássalhangzó nyomtalan elveszésével ún. afereszis történik (128.§. b. pont). Pl. a נִגַּשׁ ige jelentése: „közeledik”.

Qal imperf. E/3. szem. hn. יִגַּשׁ

nn. תִּגַּשׁ

E/2. szem. hn. תִּגַּשׁ

nn. תִּגַּשְׁי

A 2. személyből képzett imperativus:

E/hn. גַּשׁ

nn. גַּשְׁי

138.§. Fontos megjegyezni való: Azok az igeik (nemcsak a פֿ"ן , hanem majd a soron következő " igeik közt is), amelyek az imperativust afereszisszel képezik, ugyanilyen módon képezik az infinitivus constructust is. Utóbbinál azonban a szóalak egy ת־ (illetve ת־) végződéssel hosszabb lesz. Pl. A נִגַּשׁ ige infinitivus constructusa: נִגַּשְׁתִּי .

139.§. A פֿ"ן igeik hofal ige törzsében az asszimiláció hatására az előképzőben levő rövid o magánhangzó rövid u-ra változik. A perfectumi formák tehát így alakulnak:

הִפִּיל helyett הִפִּיל

הִפִּילָה helyett הִפִּילָה stb.

140.§. Külön megemlítendő a פֿ"ן igeik közt a נָתַן = „ad” ige. Ennél a 3. gyökmássalhangzó נ -ja is asszimilálódik, ha utána mássalhangzós suffixum következik. Pl. a

perfectum E/2. szem. hn. נָתַתָּה helyett נָתַתָּה

nn. נָתַתָּה helyett נָתַתָּה stb.

Az ige imperfectuma יִתֵּן helyett יִתֵּן ...

Imperativusa afereszisszel: תֵּן , תִּתֵּן stb. Infinitivus constructusa pedig: הֵת , összevonva a הִתֵּן alakból. Ez az infinitivus a következőképpen ragozható: הִתֵּי = „adásom, adásod” stb.

141.§. A יִתֵּן ige mintájára ragozzuk qal ige törzsben a לָקַח = „fog, vesz” ige. A ל hangzó itt ugyanúgy asszimilálódik, illetve adott helyzetben kiesik, mint az előző igenél a נ .

Qal imperfectum: יִקַּח , imperativus: קַח , infinitivus constructus: קַחְתִּי .

Ennél az igenél azonban ügyelnünk kell arra, hogy a 3. gyökmássalhangzóját nézve tertiae gutturalis ige. Ebből adódik az eltérő ragozás a perfectum Egyes 2. szem. nőnem, továbbá az infinitivus absolutus és a két particípium alaknál.

V. sz. táblázat

A יִתֵּן ige ragozása

נִפְּל = leesik

נִגַּשׁ = közeledik, יִתֵּן = ad ; לָקַח = fog, vesz

	Qal	Nifal	Hifil	Hofal		Qal	Qal	Qal
Perfectum Többes sz. Egyes sz.	נִפְּל	נִפְּל	הִפִּיל	הִפִּיל		נִגַּשׁ	יִתֵּן	לָקַח
	נִפְּלָה	נִפְּלָה	הִפִּילָה	הִפִּילָה		נִגַּשָּׁה	נִתְּנָה	לָקַחְהָ
	נִפְּלִיתָ	נִפְּלִיתָ	הִפִּילְתָּ	הִפִּילְתָּ		נִגַּשְׁתָּ	נִתְּנָתָ	לָקַחְתָּ
	נִפְּלִיתָ	נִפְּלִיתָ	הִפִּילְתָּ	הִפִּילְתָּ		נִגַּשְׁתָּ	נִתְּנָתָ	לָקַחְתָּ
	נִפְּלִיתִי	נִפְּלִיתִי	הִפִּילְתִּי	הִפִּילְתִּי		נִגַּשְׁתִּי	נִתְּנִיתִי	לָקַחְתִּי
	נִפְּלוּ	נִפְּלוּ	הִפִּילוּ	הִפִּילוּ		נִגַּשׁוּ	נִתְּנוּ	לָקַחוּ
	נִפְּלִיתֶם	נִפְּלִיתֶם	הִפִּילְתֶּם	הִפִּילְתֶּם		נִגַּשְׁתֶּם	נִתְּנֶתֶם	לָקַחְתֶּם
	נִפְּלִיתֶם	נִפְּלִיתֶם	הִפִּילְתֶּם	הִפִּילְתֶּם		נִגַּשְׁתֶּם	נִתְּנֶתֶם	לָקַחְתֶּם
Imperfectum Többes sz. Egyes sz.	נִפְּלוּ	נִפְּלוּ	הִפִּילֻּ	הִפִּילֻּ		נִגַּשְׁנוּ	נִתְּנוּ	לָקַחוּ
	יִפֹּל	יִנְפֹּל	יִפִּיל	יִפֹּל		יִגַּשׁ	יִתֵּן	יִקַּח
	תִּפֹּל	תִּנְפֹּל	תִּפִּיל	תִּפֹּל		תִּגַּשׁ	תִּתֵּן	תִּקַּח
	תִּפֹּל	תִּנְפֹּל	תִּפִּיל	תִּפֹּל		תִּגַּשׁ	תִּתֵּן	תִּקַּח
	תִּפְּלִי	תִּנְפְּלִי	תִּפְּלִי	תִּפְּלִי		תִּגַּשִּׁי	תִּתְּנִי	תִּקַּחְי
	אִפֹּל	אִנְפֹּל	אִפִּיל	אִפֹּל		אִגַּשׁ	אִתֵּן	אִקַּח
	יִפְּלוּ	יִנְפְּלוּ	יִפִּילוּ	יִפְּלוּ		יִגַּשׁוּ	יִתְּנוּ	יִקַּחוּ
	תִּפְּלֶנָּה	תִּנְפְּלֶנָּה	תִּפְּלֶנָּה	תִּפְּלֶנָּה		תִּגַּשְׁנָה	תִּתְּנָה	תִּקַּחְנָה
1. 2.	תִּפְּלוּ	תִּשְׁלַחוּ	תִּפְּלוּ	תִּפְּלוּ		תִּגַּשׁוּ	תִּתְּנוּ	תִּקַּחוּ
	תִּפְּלֶנָּה	תִּנְפְּלֶנָּה	תִּפְּלֶנָּה	תִּפְּלֶנָּה		תִּגַּשְׁנָה	תִּתְּנָה	תִּקַּחְנָה
	נִפְּל	נִנְפֹּל	נִפִּיל	נִפְּל		נִגַּשׁ	נִתֵּן	נִקַּח

Imperat. T.sz. E.sz.	נִפְּלִי נִפְּלוּ נִפְּלוּנָה	הִנְפְּלִי הִנְפְּלוּ הִנְפְּלוּנָה	הִפְּלִי הִפְּלוּ הִפְּלוּנָה	Nincs!	נִשִּׁי נִשִּׁי נִשִּׁי נִשִּׁינָה	תִּנִּי תִּנִּי תִּנִּי תִּנִּינָה	קִחִי קִחוּ קִחוּנָה
Coh.	אֶפְּלֶה נִפְּלֶה	אֶנְפְּלֶה נִנְפְּלֶה	אֶפִּילֶה נִפִּילֶה	Nincs!	אֶנְשֶׁה נִנְשֶׁה	אֶתְנֶה נִתְנֶה	אֶקְחֶה נִקְחֶה
Inf. c. a.	נִפּוֹל נִפֹּל	נִפֹּל הִנְפֹּל	הִפֹּל הִפִּיל	הִפֹּל הִפֹּל	נִגּוֹשׁ נִנְשֹׁת	נִתּוֹן תֵּת	לִקְחֹ לִקְחֹת
Part. P. A.	נִפֹּל נִפּוֹל	נִפֹּל	מִפִּיל	מִפֹּל	נִגֹּשׁ נִגּוֹשׁ	נִתֵּן נִתּוֹן	לִקְחֹ לִקְחוֹ

142.§. A ׀ִפִּיגִיק ragozását összefoglalóan az V. sz. táblázat mutatja be. Mithogy az igék intenzív törzseinek a képzésénél semmi rendellenesség nem történik, ezért a táblázatból elmaradtak. Szerepel viszont a נִנְשֶׁה , a נִתְנֶה és a לִקְחֶה igék qal igetörzse.

A ׀ִפִּי/י׀ִ igék.

Paradigmák: יֵשֵׁב = „ül, lakik”, יִרְשׁ = „örököl”.

143.§. A ׀ִפִּי igék 1. gyökmássalhangzója, a jelzésnek megfelelően, ׀ . A zárójelbe tett wáw (׀) azonban arra utal, hogy a nyelv régebbi korszakában az 1. gyökmássalhangzó eredetileg ׀ volt. Ez a ׀ azután az igeragozás során több ízben visszatér -minden lehetséges formában. Így kettőzött w mássalhangzóként jelentkezik a nifal imperfectumban, mater lectionisként ó magánhangzó lesz a nifal perfectumban és az egész hífil igetörzsben; ú magánhangzó lesz az egész hofal igetörzsben.

144.§. A qal igetörzsben egyéb rendellenességek is jelentkeznek. Az imperfectumi alakoknál a יֵשֵׁב ige 1. gyökmássalhangzója kiesik, a prefixum és a megmaradó gyökmássalhangzók közé két é magánhangzó kerül:

E/3. szem. hn. יֵשֵׁב

nn. יֵשֵׁב stb.

145.§. Az imperfectumból a prefixum elhagyásával képzett imperativus: יֵשֵׁב , יֵשֵׁב stb. Minthogy a képzés afereszisszel történt, hasonló módon képezzük az infinitivus constructust is: יֵשֵׁב (Vö, 138.§.)

Az utóbb említett infinitivus ragozott alakjai: יֵשֵׁב , יֵשֵׁב stb.

146.§. Vannak פ"י igék, melyeknek az imperfectumi alakjaiban a י megmarad, de csak mater lectionisként, hosszú í-be keményedve. Pl. a יָרַשׁ ige imperfectuma

E/3. szem. hn. יִירַשׁ

nn. תִּירַשׁ stb.

Az imperfectum ilyen képzése ellenére az imperativust és az infinitivus constructust ugyanúgy képezzük, mint a יָרַשׁ igeigénél. A יָרַשׁ ige imperativusa: רַשׁ , רְשִׁי stb. Az infinitivus constructus: רָשֶׁת . Ez utóbbi alak suffixumokkal: רָשֶׁתִּי , רָשֶׁתְּךָ stb.

147.§. A nifal ige törzs alakjainak képzése a יָשַׁב igeigénél:

	perfectum	imperfectum
E/3. szem. hn.	נִישַׁב	יִנְשַׁב
nn.	נִישְׁבָּה	תִּנְשַׁב
E/2. szem. hn.	נִישְׁבַּתְּ	stb.

148.§. A hifil ige törzs alakjai:

	perfectum	imperfectum
E/3. szem. hn.	הוֹשִׁיב	יִהְיֶיב
nn.	הוֹשִׁיבָה	תִּהְיֶיב
E/2. szem. hn.	הוֹשִׁיבְתָּ	stb.
	jussivus	imperativus
E/3. szem. hn.	יִהְיֶיב	
nn.	תִּהְיֶיב	
E/2. szem. hn.	תִּהְיֶיב	הוֹשִׁיב
nn.	תִּהְיֶיבִי	הוֹשִׁיבִי

149.§. A hofal ige törzs alakjai:

	perfectum	imperfectum
E/3. szem. hn.	הוֹשַׁב	יִהְיֶיב
nn.	הוֹשַׁבָּה	תִּהְיֶיב
E/2. szem. hn.	הוֹשַׁבְתָּ	stb.

150.§. A /י/ ו/י/ igékhez hasonlóan ragozzuk a הָלַךְ = „megy” ige qal és hifil ige törzsét. Ez az ige ugyan primae gutturalis, de az említett két ige törzsben ugyanúgy ragozzuk, mint a יָשַׁב igeigét. Tehát a qal imperfectuma:

E/ 3. szem. hn. יָלַךְ = megy

nn. תָּלַךְ

Az imperativusa egyes számban: לֵךְ , לָכִי = menj!

Az infinitivus constructusa: לָכֶת

Hifíl igeörzsbén az ige (causatív) jelentése: „visz”, vagy: „vezet”.

	Hifíl	perfectum	imperfectum
E/3. szem. hn.	הוֹלִיךְ	הוֹלִיךְ	יּוֹלִיךְ
nn.	הוֹלִיכָה	הוֹלִיכָה	תּוֹלִיךְ
E/2. szem. hn.	הוֹלִכְתָּ	הוֹלִכְתָּ	stb.

151.§. A פִּי"ו/וֹ/וֹ ige ragozását összefoglalóan a VI. sz. táblázat mutatja be. Ezeknél az igeéknél az intenzív törzsekben nem mutatkozik eltérés a szabályos ragozástól, ezért a táblázatban nem is szerepelnek. Le van írva azonban külön a יָרַשׁ ige qal igeörzse, továbbá a הָלַךְ ige qal és hifíl igeörzse.

VI. sz. táblázat

A פִּי"ו/וֹ/וֹ ige ragozása

יָשַׁב = ül, lakik

יָרַשׁ = örököl הָלַךְ = megy

	Qal	Nifal	Hifíl	Hofal		Qal	Qal	Hifíl
Perfectum Többsz. sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יָשַׁב	נִשְׁבַּב	הוֹשִׁיב	הוֹשִׁב		יָרַשׁ	הָלַךְ	הוֹלִיךְ
	יָשְׁבָה	נִשְׁבְּהָ	הוֹשִׁיבָה	הוֹשְׁבָה		יָרָשָׁה	הָלְכָה	הוֹלִיכָה
	יָשְׁבֶתָ	נִשְׁבְּתָ	הוֹשִׁבֶתָ	הוֹשְׁבֶתָ		יָרָשֶׁתָ	הָלַכְתָּ	הוֹלִיכְתָּ
	יָשְׁבֶתָ	נִשְׁבְּתָ	הוֹשִׁבֶתָ	הוֹשְׁבֶתָ		יָרָשֶׁתָ	הָלַכְתָּ	הוֹלִיכְתָּ
	יָשְׁבִיתִי	נִשְׁבְּתִי	הוֹשִׁבִיתִי	הוֹשְׁבִיתִי		יָרָשֶׁתִּי	הָלַכְתִּי	הוֹלִיכְתִּי
	יָשְׁבוּ	נִשְׁבְּבוּ	הוֹשִׁיבוּ	הוֹשְׁבוּ		יָרָשׁוּ	הָלְכוּ	הוֹלִיכוּ
	יָשְׁבָתָם	נִשְׁבְּתָם	הוֹשִׁיבָתָם	הוֹשְׁבָתָם		יָרָשָׁתָם	הָלַכְתָּם	הוֹלִיכְתָּם
	יָשְׁבִתָן	נִשְׁבְּתָן	הוֹשִׁיבִתָן	הוֹשְׁבִתָן		יָרָשֶׁתָן	הָלַכְתָּן	הוֹלִיכְתָּן
	יָשְׁבָנוּ	נִשְׁבְּבָנוּ	הוֹשִׁיבָנוּ	הוֹשְׁבָנוּ		יָרָשָׁנוּ	הָלַכְנוּ	הוֹלִיכְנוּ

Imperfectum Többsz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יָשַׁב	יָשָׁב	יָשִׁיב	יּוֹשֵׁב		יֵרֶשׁ	יִלְךְ	יִוְלֶיךָ
	תָּשַׁב	תָּשָׁב	תּוֹשִׁיב	תּוֹשֵׁב		תֵּרֶשׁ	תִּלְךְ	תּוֹלֶיךָ
	תָּשַׁב	תָּשָׁב	תּוֹשִׁיב	תּוֹשֵׁב		תֵּרֶשׁ	תִּלְךְ	תּוֹלֶיךָ
	תִּשְׁבֵּי	תִּשְׁבִּי	תּוֹשִׁיבִי	תּוֹשְׁבִי		תֵּרֶשִׁי	תִּלְכִּי	תּוֹלִיכִי
	אָשַׁב	אָשָׁב	אוֹשִׁיב	אוֹשֵׁב		אֵרֶשׁ	אִלְךְ	אוֹלֶיךָ
	יִשְׁבוּ	יִשְׁבּוּ	יּוֹשִׁיבוּ	יּוֹשְׁבוּ		יֵרֶשׁוּ	יִלְכוּ	יּוֹלִיכוּ
	תִּשְׁבְּנָה	תִּשְׁבְּנָה	תּוֹשִׁיבָנָה	תּוֹשְׁבָנָה		תֵּרֶשְׁנָה	תִּלְכְּנָה	תּוֹלְכְּנָה
	תִּשְׁבּוּ	תִּשְׁבּוּ	תּוֹשִׁיבוּ	תּוֹשְׁבוּ		תֵּרֶשׁוּ	תִּלְכוּ	תּוֹלִיכוּ
Imperat. T.sz. E.sz.	תִּשְׁבְּנָה	תִּשְׁבְּנָה	תּוֹשִׁיבָנָה	תּוֹשְׁבָנָה		תֵּרֶשְׁנָה	תִּלְכְּנָה	תּוֹלְכְּנָה
	נִשְׁב	נִשְׁב	נִשְׁיב	נִשְׁב		נִרֶש	נִלְךְ	נִוְלֶיךָ
	שֶׁב	הִשְׁב	הִשְׁיב	הִשְׁב		רֶש	לְךְ	הוֹלֶיךָ
	שְׁבִי	הִשְׁבִּי	הִשְׁיבִי	הִשְׁבִּי		רְשִׁי	לְכִי	הוֹלִיכִי
Coh.	שְׁבוּ	הִשְׁבּוּ	הִשְׁיבוּ	הִשְׁבּוּ	Nincs!	רְשׁוּ	לְכוּ	הוֹלִיכוּ
	שְׁבָנָה	הִשְׁבְּנָה	הִשְׁבְּנָה	הִשְׁבְּנָה		רְשְׁנָה	לְכְּנָה	הוֹלְכְּנָה
	אִשְׁבָּה	אִשְׁבָּה	אִשְׁיָבָה	אִשְׁבָּה		אִרְשָׁה	אִלְכָּה	אִוְלִיכָה
	נִשְׁבָּה	נִשְׁבָּה	נִשְׁיָבָה	נִשְׁבָּה	Nincs!	נִרְשָׁה	נִלְכָּה	נִוְלִיכָה
Inf. c. a.	יָשׁוּב	הִיָּשׁוּב	הִיָּשׁוּב	הִיָּשׁוּב		יָרוּשׁ	הִלּוּךְ	הוֹלֶיךָ
	שָׁבַת	הִיָּשׁוּב	הִיָּשׁוּב	הִיָּשׁוּב		רָשַׁת	לָכַת	הוֹלִיךְ
Part. P. A.	יָשֵׁב	נֹשֵׁב	מוֹשִׁיב	מוֹשֵׁב		יֶרֶשׁ	הִלְךְ	מוֹלֶיךָ
	יָשׁוּב	יָשׁוּב	מוֹשֵׁב	מוֹשֵׁב		יָרוּשׁ		

Valódi פ"י igék.

Paradigma: יָטַב = „jónak lenni”.

152.§. Ezeknek az igéknek az 1. gyökmássalhangzója eredetileg is jó (י) volt. Néhány ige tartozik ehhez a csoporthoz, közülük elsősorban a יָטַב ige qal és hífil igetörzse jegyzendő meg.

153.§. A יָטַב ige ragozása qal perfectumban teljesen szabályos, ezért itt fölösleges leírni. A qal imperfectumot a יָרֶשׁ ige mintájára ragozzuk, a י gyökmássalhangzó ennél fogva hosszú í -be merevedik, az írásban pedig mater lectionisként van jelen:

	Egyes szám	Többsz. szám
3. szem. hn.	יָטַב	יָטַבוּ
nn.	תִּיטַב	תִּיטַבְנָה

2. szem. hn.	תִּשָּׁב	תִּשְׁבּוּ
nn.	תִּשְׁבִּי	תִּשְׁבְּנָה
1. szem.	אִשָּׁב	נִשָּׁב

154.§. A qal imperfectumból képzett imperativus:

	Egyes szám	Többes szám
2.szem. hn.	יֵשֶׁב = légy jó	יֵשְׁבוּ = legyetek jók!
nn.	יֵשְׁבִי	יֵשְׁבְּנָה

155.§. Az igenevek qal igetörzsben:

Infinitivus absolutus: = jónak lenni

constructus:

Participium: = aki jó

156.§. Hifílben az ige jelentése: „jól tenni (vmit)“.

A perfectumi alakok a következők:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	הִשִּׁיב	הִשִּׁיבוּ
nn.	הִשִּׁיבָה	הִשִּׁיבָהֶם
2. szem. hn.	הִשִּׁבְתָּ	הִשִּׁבְתֶּן
nn.	הִשִּׁבְתָּ	הִשִּׁבְתֶּם
1. szem	הִשִּׁבְתִּי	הִשִּׁבְנוּ

157.§. A hifíl imperfectum ragozása:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	יִשָּׁב	יִשְׁבּוּ
nn.	תִּשָּׁב	תִּשְׁבְּנָה
2. szem. hn.	תִּשָּׁב	תִּשְׁבּוּ
nn.	תִּשְׁבִּי	תִּשְׁבְּנָה
1. szem	אִשָּׁב	נִשָּׁב

158.§. Az igenevek a hifíl igetörzsben:

Infinitivus absolutus: הִשָּׁב

constructus: הִשִּׁב

Participium: מִשִּׁב

Az ע"ו igék.

Paradigma: קום = „fölkel”

159.§. Az e csoportba tartozó igék 2. gyökmássalhangzója a megnevezés szerint wáw (ו) volna. Valójában azonban csak néhány olyan ige van, amelyben a ו mássalhangzóként van jelen, pl. צַוָּה = „parancsol”; ezeket szabályosan ragozzuk. Az ע"ו igék túlnyomó többsége rendhagyó ragozású. Az eredeti ו mássalhangzó az esetek nagy részében ו , vagy ו magánhangzóba keményedik, sőt az is előfordul, hogy a ו szinkópét szenved és kiesik. Ez a helyzet mindjárt a qal perfectumban is: az egyes szám 3. szem. hn. alak קום helyett קום . Hogy a szótárban mégis olyan alak szerepeljen, amelyben a ו , ha magánhangzóként is, de jelen van, ezért ezeknek az igéknek a szótári alakja kivételesen a qal infinitivus constructus.

160.§. A qal perfectum a mondottak szerint összevont alakot mutat: קם , קמה , קמה stb.

161.§. Az erős igeragozásnál (a 70.§. -ban) láttuk azt, hogy vannak ún. mediae céré, illetve mediae chólem igék; más szóval, előfordul, hogy a középső gyökmássalhangzó után nem a, hanem é, illetve hosszú ó magánhangzó következik. Ez a jelenség megtalálható az ע"ו igék qal iger törzsében is. Így például mediae céré ige a מות = „meghal” ige; mediae chólem ige a בוש = „szégyenkezik, megszégyenül”.

A מות ragozása qal perfectumban:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	מָת = meghalt	מָתוּ = meghaltak
nn.	מָתָה	
2. szem. hn.	מָתָה = meghaltál	מָתְהֶם = meghaltatok
nn.	מָתָה	מָתְהֶן
1. szem.	מָתִי = meghaltam	מָתְנוּ = meghaltunk

A בוש ige ragozása qal perfectumban:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	בוֹשׁ = meghalt	בוֹשׁוּ = meghaltak
nn.	בוֹשָׁה	
2. szem. hn.	בוֹשָׁה = meghaltál	בוֹשְׁתֶּם = meghaltatok
nn.	בוֹשָׁה	בוֹשְׁתֶּן
1. szem.	בוֹשָׁתִי = meghaltam	בוֹשְׁתֵּנוּ = meghaltunk

162.§. A qal imperfectumban a ו hosszú ו magánhangzóként van jelen, pl. יָקוּם , תִּקְוֶה stb. A mediae chólem igéknél megmarad az ו magánhangzó; a prefixum alá céré kerül: יָבוֹשׁ , תִּבְבוֹשׁ stb. A többes nőnemű alakoknál a suffixum elé egy elválasztó יְ- magánhangzó lép be, viszont a prefixum alatt levő magánhangzó sewába rövidül: תִּקְוִינָה .

163.§. Az ע"ו igék qal igitörzsében a jussivus eltér az imperfectumtól: az első három alakban ú magánhangzó helyett ó áll; a többes szám nőnemű alakokban szintén, s az utóbbiakban az elválasztó magánhangzó elmarad. A qal jussivus tehát:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	יָקוּם	יִקְוּמוּ
nn.	תִּקְוֶה	תִּקְוִינָה
2. szem. hn.	תִּקְוֶה	תִּקְוִימוּ
nn.	תִּקְוִימִי	תִּקְוִינָה

164.§. Megjegyzendő még, hogy a qal imperfectum ú hangzója wáv consecutivum kapcsolódása esetén is megrövidül, még pedig qámec chatúffal írt rövid o-ba (hangsúlytalan zárt szótagban áll, 16.§.):

E/ 3. szem. hn. וַיִּקְם = „és fölkelt”
nn. וַתִּקְם

A qal igitörzs többi alakjait l. a VII. sz. táblázatban.

165.§. A nifal igitörzs perfectum alakjaiban változik az ó, illetve ú tőhangzó. Mind az egyes, mind a többes szám 2. és 1. személyű alakjaiban a suffixum elé egy elválasztó ו magánhangzó kerül; ugyanakkor azonban az előképző szótag magánhangzója sewába rövidül. A perfectum ragozása tehát így kezdődik:

E/3. szem. hn. נִקְם
nn. נִקְוָה
2. szem. hn. נִקְוִימוּ stb.

A nifal imperfectumban megtörténik az 1. gyökmássalhangzó szokásos kettőzése: יָקוּם , תִּקְוֶה stb. A többi nifal alakot l. a táblázatban.

166.§. A hifil igitörzsben a perfectum -az eredeti הִקְוִים összevonódása után- הִקִּים lesz. A 2. és 1. személyű alakokban itt is, mint a nifalban, belép az elválasztó ו magánhangzó a suffixum elé. A hifil imperfectum -az eredeti יִקְוִי- ből- יִקְוֶה .

167.§. A hofal igeörzs alakjait teljesen a /ו"י/ ige mintájára képezzük. Az előképző szótagban tehát egy hosszú ו magánhangzó áll mindvégig; elválasztó magánhangzók nem szerepelnek.

168.§. Egészen különleges az intenzív igeörzsek képzési módja. Egyfelől pótlónyújtással képezzük őket (ami azt jelenti, hogy az 1. gyökmássalhangzó után egy ו magánhangzó következik), másfelől reduplikációval (a 3. gyökmássalhangzó megismétlésével). Éppen ezért az ו"י igenél piél, pual és hitpaél igeörzsek helyett pólél, pólal és hitpólél törzsekről szoktunk beszélni.

Megjegyzendő, hogy ez intenzív törzsek ragozásánál az olyan alakokban, melyekben az ismétlődő azonos mássalhangzók közö szimpla s'wá kerülne, a teljesebb elválasztás kedvéért chatéf patach hangzót írunk.

Egyebekben lásd a VII. sz. táblázatot.

VII. sz. táblázat

Az ו"י ige ragozása.

קום = „fölkel”

	Qal	Nifal	Pólél	Pólal	Hifíl	Hofal	Hitpólél
Perfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	קום	נָקום	קוּם	קוּם	הָקום	הוּקום	הִתְקוּם
	קומה	נָקומה	קוּמַה	קוּמַה	הָקומַה	הוּקומַה	הִתְקוּמַה
	קומת	נָקומות	קוּמַת	קוּמַת	הָקומות	הוּקומות	הִתְקוּמַת
	קומת	נָקומות	קוּמַת	קוּמַת	הָקומות	הוּקומות	הִתְקוּמַת
	קומתי	נָקומותי	קוּמַתי	קוּמַתי	הָקומותי	הוּקומותי	הִתְקוּמַתי
	קמו	נָקמו	קוּמו	קוּמו	הָקמו	הוּקמו	הִתְקוּמו
	קומתם	נָקומותם	קוּמַתם	קוּמַתם	הָקומותם	הוּקומותם	הִתְקוּמַתם
	קומתן	נָקומותן	קוּמַתן	קוּמַתן	הָקומותן	הוּקומותן	הִתְקוּמַתן
	קמונו	נָקמונו	קוּמונו	קוּמונו	הָקמונו	הוּקמונו	הִתְקוּמונו
	קומתנו	נָקומותנו	קוּמַתנו	קוּמַתנו	הָקומותנו	הוּקומותנו	הִתְקוּמַתנו

Imperfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יָקוּם	יָקוּם	יָקוּמוּם	יָקוּמוּם	יָקִים	יֹקֵם	יִתְקוּמוּם
	תָּקוּם	תָּקוּם	תָּקוּמוּם	תָּקוּמוּם	תָּקִים	תֹּקֵם	תִּתְקוּמוּם
	תָּקוּם	תָּקוּם	תָּקוּמוּם	תָּקוּמוּם	תָּקִים	תֹּקֵם	תִּתְקוּמוּם
	תָּקוּמִי	תָּקוּמִי	תָּקוּמוּמִי	תָּקוּמוּמִי	תָּקִימִי	תֹּקְמִי	תִּתְקוּמוּמִי
	אָקוּם	אָקוּם	אָקוּמוּם	אָקוּמוּם	אָקִים	אֹקֵם	אִתְקוּמוּם
	יָקוּמוּ	יָקוּמוּ	יָקוּמוּמוּ	יָקוּמוּמוּ	יָקִימוּ	יֹקְמוּ	יִתְקוּמוּמוּ
	תָּקוּמִינָה	תָּקוּמִינָה	תָּקוּמוּמִינָה	תָּקוּמוּמִינָה	תָּקִימִינָה	תֹּקְמִינָה	תִּתְקוּמוּמִינָה
	תָּקוּמוּ	תָּקוּמוּ	תָּקוּמוּמוּ	תָּקוּמוּמוּ	תָּקִימוּ	תֹּקְמוּ	תִּתְקוּמוּמוּ
	תָּקוּמִינָה	תָּקוּמִינָה	תָּקוּמוּמִינָה	תָּקוּמוּמִינָה	תָּקִימִינָה	תֹּקְמִינָה	תִּתְקוּמוּמִינָה
Imperat. T.sz. E.sz.	קוּם	הִקוּם	קוּמוּם		הִקֵּם		הִתְקוּמוּם
	קוּמִי	הִקוּמִי	קוּמוּמִי		הִקִּימִי		הִתְקוּמוּמִי
	קוּמוּ	הִקוּמוּ	קוּמוּמוּ	Nincs!	הִקִּימוּ	Nincs!	הִתְקוּמוּמוּ
	קָמְנָה	הִקוּמִנָה	קוּמוּמִנָה		הִקְמִנָה		הִתְקוּמוּמִנָה
Coh.	אָקוּמָה	אָקוּמָה	אָקוּמָמָה		אָקִימָה		אָתְקוּמָמָה
	נָקוּמָה	נָקוּמָה	נָקוּמָמָה	Nincs!	נָקִימָה	Nincs!	נָתְקוּמָמָה
Inf. c. a.	קוּם	נָקוּם	קוּמוּם	קוּמוּם	הִקֵּם	הוֹקֵם	הִתְקוּמוּם
	קוּם	הִקוּם	קוּמוּם	קוּמוּם	הִקִּים	הוֹקִים	הִתְקוּמוּם
Part. P. A.	קָם	נָקוּם	מָקוּמוּם		מָקִים		מִתְקוּמוּם
	קוּם			מָקוּמוּם		מוֹקֵם	

Az "ע" igék.

Paradigma: בִּין = „megért”.

169.§. Ezeknek az igéknek a 2.gyökmássalhangzója eredetileg jód (ך) volt. A ragozásban ez a ך mássalhangzó hasonlóan módosul, mint a ך az ע"ו igéknél. A ך általában hosszú í -be keményedik; a qal imperfectumban kiesik.

170.§. A בִּין ige ragozása qal igetörzsben:

Perfectum

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	בִּין	בִּינוּ
nn.	בִּינָה	
2. szem. hn.	בִּינְתָּ	בִּינְתֶּם

nn.	בִּנְתִּי	בְּנֹתָיִם
1. szem.	בְּנֹתַי	בָּנוֹתַי

(Az egyes szám 3. személyben előfordul a בִּינָה , בְּיָנָה alak is.)

Imperfectum

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	יִבֵּן	יִבְנוּ
nn.	תִּבְנֶה	תִּבְנִינָה
2. szem. hn.	תִּבְנֶה	תִּבְנוּ
nn.	תִּבְנִי	תִּבְנִינָה
1. szem.	אֶבְנֶה	נִבְנוּ

(Wáw consecutivummal az imperfectum: וַיִּבְנֶה)

171.§. A בִּין ige ragozása a továbbiakban az ע"ו ige mintájára történik. Tehát pl.

Nifal perf.: נִבְנוּ ...

Hifil perf.: הִבְנִי ...

Az intenzív igealakok formája itt is pólél, pólal, illetve hitpólél.

172.§. Az ע"ו és ע"י ige ragozása annyira közel áll egymáshoz, hogy van néhány ige, amelynek mind a két változata előfordul. Az ilyeneknek a szótári jelzése a következő: גּוּל-גִּיל = „ujjong”. A qal imperfectumban mind a két ragozási forma előfordulhat ugyanabban a jelentésben: יִגִּיל , illetve יִגּוּל .

Az ע"ע ige.

Paradigma: קָבַב = „körülvesz”.

173.§. Az קָבַב megnevezés némileg eltérő értelmű az eddig látottaktól, mert nem azt akarja kifejezni, hogy az ige 2. gyökmássalhangzója ע , hanem azt, hogy a 3. gyökmássalhangzó ugyanaz, mint a középső, pl. קָלַל , קָצַץ stb.

Ezeknek az igealakok legfőbb rendhagyó jellegzetessége abban áll, hogy néhány esettől eltekintve, a két azonos mássalhangzó egybeolvad. Szó közepén ez kettőzéshez vezet, amit az írásban dágés forte jelez. Szó végén a kettőzés elmarad, szó végi mássalhangzóba dágés forte nem írunk.

174.§. A qal imperfectum 3. személyű alakjaiban a két azonos mássalhangzó általában külön írva marad. A 2. és 1. személyben azonban már egybeolvadnak, azonkívül ezekben az esetekben a kettőzött mássalhangzó és a suffixum közé egy elválasztó ם magánhangzó kerül. Pl.

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	סָבַב	סָבְבוּ
nn.	סָבְבָהּ	
2. szem. hn.	סָבוּתָּ	סָבוּתָם
stb.		

175.§. Van azonban néhány olyan (főként intranszitiv jelentésű) ige, amelyeknek a qal perfectumában a 3. személyű alakok is összevontan jelentkeznek a két azonos hangzó. Pl. a קָלַל = „könnyűnek lenni” (erkölcsi értelemben is) ige ellentéte, a כָּבַד = „súlyosnak, megbecsültnek lenni”.

A קָלַל ige qalperfectuma:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	קָלַ	קָלוּ
nn.	קָלָהּ	
2. szem. hn.	קָלוּתָּ	קָלוּתָם
stb.		

176.§. Qal imperfectumban az azonos magánhangzók összeolvadnak; az eredetileg közöttük állott ó magánhangzó egy szótaggal előre kerül, a prefixum alatt a magánhangzó áll. A többes nőnemű alakokban a suffixumot egy elválasztó ם־ magánhangzó előzi meg; az előtte levő szótagban a hosszú ó tömagánhangzó rövid u-ra változik. Pl.

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	יָסַב	יָסְבוּ
nn.	יָסְבָהּ	יָסְבֵינָהּ
stb.		

A qal igtörzs többi alakjait lásd a VIII. sz. táblázatban.

177.§. A nifal, hifil és hofal igtörzsek perfectuma ugyanolyan séma szerint alakul, mint a qal igtörzsben, csupán a magánhangzók alakulása más és más. A kettőzés és a suffixumok előtt belépő elválasztó magánhangzók rendje azonban ugyanaz.

A perfectumi és imperfectumi alakok az egyes szám 3. szem. hímnem esetében a következők:

	Perfectum	Imperfectum
Nifalban:	נָסַב	יָסַב
Hifilben:	הִסָּב	יָסַב

Hofalban:

הוֹסֵב

יֹסֵב

A részletes ragozást lásd a táblázatban.

178.§. Az ע"ע ige, alapformájuk adottságából következően is, az intenzív ige-törzseket ugyanúgy képezik, mint az ע"ו ige; az ige-törzsek neve tehát pólél, pólal és hitpólél. A ע"ע ige-nél még arra kell ügyelnünk, hogy mivel az 1. gyökmássalhangzó ún. sziszegő hang, a hitpólél alakok képzése metatheszisszel történik. A teljes ragozási minta a VIII. sz. táblázatban látható.

VIII. sz. táblázat

Az ע"ע ige ragozása.

ע"ע = körülvesz

	Qal	Nifal	Pólél	Pólal	Hifil	Hofal	Hitpólél
Perfectum Többsz. sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
Imperfectum Többsz. sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע	ס"ע	ה"ע	הו"ע	הס"ע
Imperat. T.sz. E.sz.	ע"ע	נ"ע	ס"ע	Nincs!	ה"ע	Nincs!	הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע		ה"ע		הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע		ה"ע		הס"ע
	ע"ע	נ"ע	ס"ע		ה"ע		הס"ע

Coh.	אָפּבאָ נאָפּבאָ	אָפּבאָ נאָפּבאָ	אָפּבאָ נאָפּבאָ	Nincs!	אָפּבאָ נאָפּבאָ	Nincs!	אָפּבאָ נאָפּבאָ
Inf. c. a.	סָבִיב סָבִיב	הָפּוֹב הָפּוֹב	סָבִיב סָבִיב	סָבִיב סָבִיב	הָפּוֹב הָפּוֹב	הָפּוֹב הָפּוֹב	הָפּוֹב הָפּוֹב
Part. P. A.	סָבִיב סָבִיב	נָפּוֹב	מָפּוֹב	מָפּוֹב	מָפּוֹב	מָפּוֹב	מָפּוֹב

A ל"ה igék.

Paradigma: לָלֵז = „leleplez”

179.§. A ל"ה igék eredetileg , ל"י ritkábban ל"ו igék voltak, más szóval a 3. gyökmássalhangzójuk eredetileg י , illetve ו volt. A לָלֵז ige eredeti alakja לָלֵז volt, a לָלֵז (= „leborulva imád”) eredetileg לָלֵז volt. Az eredeti י , illetve ו mássalhangzó azonban idővel lekopott, vagy összevonódott a megelőző magánhangzóval, és azt megnyújtotta. Mai formájában a לָלֵZ igealak végén levő ה nem valódi mássalhangzó, csak mater lectionis jelleggel szerepel. Az eredeti י az írásban gyakran (különösen a perfectumban) mater lectionisként van jelen, mint a chireq gádól, illetve a céré gádól kiegészítője. Valóságos j mássalhangzóként csupán egy esetben tér vissza: a qal igetörzs passzív particípiumában.

180.§. A ל"ה igék ragozási rendjének egyik legfontosabb jellegzetessége az ún. uniformizálás. Azt értjük ez alatt, hogy az azonos igealakok mindegyik igetörzsben azonosan végződnek. Így minden igetörzs perfectuma (E/3. szem. hímnemben) הָ- -ra végződik, minden imperfectum הָ- re; az imperativusok végződése הָ- , az infinitivus constructusoké הָ- , a particípiumoké pedig הָ- .

181.§. A perfectumok ragozására jellemző még, hogy az egyes zám 3. szem. nőnemű alakjában a suffixum elé egy ה hangzó kerül; a továbbiakban pedig a suffixumot hosszú í, vagy é hangzó előzi meg. Kivétel a többes 3. szem., amely összevont alak.

A qal perfectum ragozása tehát így indul:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	לָלֵז	לָלֵזוּ
nn.	לָלֵזָה	
2. szem. hn.	לָלֵזְתָּ	לָלֵזְתֶּם
stb.		

182.§. Az imperfectumok ragozásánál, az ִּתְּ uniformis-végződésen kívül ügyelni kell az összevont igealakokra, amelyekben a magánhangzó suffixum előtt a ִּ kiesik (egyres 2. szem. nőnem, többes 3. és 2. szem. hímnem). A többes számú nőnemű alakokban a suffixumok elé a már több alkalommal látott ִּ elválasztó magánhangzó kerül.

183.§. A jussivus első három alakjánál a ִּ végződés elmarad; ez a nyelvtani jelenség az apokópé (128.§. b. pont). A qal igitörzsön kívül ilyen apokopált jussivust találunk még a piél és a hifíl igitörzsben is. A magánhangzók az apokópé miatt átrendeződnek, főleg hifílben; a piél igitörzsben viszont megmarad az 1. gyökmássalhangzó alatti patach magánhangzó, s ez segít a felismerésben, mivel at egyébként jellemző kettőzés a szó végére került 2. gyökmássalhangzóban elmarad.

Jussivus alakok egyes számban:

	Qal	Piél	Hifíl
3. szem. hn.	יִגַּל	יִגַּל	יִגַּל
nn.	תִּגַּל	תִּגַּל	תִּגַּל
2. szem. hn.	תִּגַּל	תִּגַּל	תִּגַּל
nn.	תִּגַּלִּי	תִּגַּלִּי	תִּגַּלִּי

184.§. Apokópé történik akkor is, ha az imperfectumi alakok elé wáw consecutivum járul:

	Qal	Piél	Hifíl
3. szem. hn.	וַיִּגַּל	וַיִּגַּל	וַיִּגַּל
nn.	וַתִּגַּל	וַתִּגַּל	וַתִּגַּל
stb.			

185.§. Az imperativusokat a szokott módon képezzük: elhagyjuk a prefixumokat, az uniformis-végződés: ִּתְּ .

A cohortativus képzésénél viszont nem alkalmazzuk a szokásos ִּתְּ hosszabbítást. A cohortativus alakok egyszerűen azonosak a qal imperfectum 1. személyű alakjaival.

186.§. Az igenevek képzése a megszokott módon történik, csupán a 180.§.-ban említett uniformis-végzödésekre (és a qal passzív particípium egyedül álló képzésére) kell ügyelni.

Egyebekben lásd a IX. sz. táblázatot.

187.§. Az eredetileg ִּתְּ formájú ִּתְּ ige (két kivételes esettől eltekintve) csak a hitpaél igitörzsben fordul elő, a már említett „leborulva imád” jelentésben (Istennek és a királyoknak kijáró tiszteletadás, latin szóval: adoratio). Az eredeti ִּתְּ

az egész igetörzs ragozásában visszatér w mássalhangzóként. Ügyelni kell még arra, hogy a ragozás -lévén az 1. gyökmássalhangzó װ sziszegő hang-metatheszisszel történik. Az ige néhány fontosabb alakja a következő:

Perfectum egyes 3. szem. hn. השתחנה

2. szem. hn. השתחורית

Imperf. egyes 3. szem. hn. ישתחנה

nn. תשתחנה

Infinitivus constructus: השתחות

	Qal	Nifal	Piél	Pual	Hifil	Hofal	Hitpaél
Perfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	גָּלָה	נִגָּלָה	גִּלָּה	גָּלָה	הִגָּלָה	הִגָּלָה	הִתְגָּלָה
	גָּלְתָּה	נִגָּלְתָּה	גִּלְתָּה	גָּלְתָּה	הִגָּלְתָּה	הִגָּלְתָּה	הִתְגָּלְתָּה
	גָּלִיתָ	נִגָּלִיתָ	גִּלִּיתָ	גָּלִיתָ	הִגָּלִיתָ	הִגָּלִיתָ	הִתְגָּלִיתָ
	גָּלִיתָ	נִגָּלִיתָ	גִּלִּיתָ	גָּלִיתָ	הִגָּלִיתָ	הִגָּלִיתָ	הִתְגָּלִיתָ
	גָּלִיתִי	נִגָּלִיתִי	גִּלִּיתִי	גָּלִיתִי	הִגָּלִיתִי	הִגָּלִיתִי	הִתְגָּלִיתִי
	גָּלוּ	נִגָּלוּ	גִּלוּ	גָּלוּ	הִגָּלוּ	הִגָּלוּ	הִתְגָּלוּ
	גָּלִיתֶם	נִגָּלִיתֶם	גִּלִּיתֶם	גָּלִיתֶם	הִגָּלִיתֶם	הִגָּלִיתֶם	הִתְגָּלִיתֶם
	גָּלִיתֶן	נִגָּלִיתֶן	גִּלִּיתֶן	גָּלִיתֶן	הִגָּלִיתֶן	הִגָּלִיתֶן	הִתְגָּלִיתֶן
	גָּלִינוּ	נִגָּלִינוּ	גִּלִּינוּ	גָּלִינוּ	הִגָּלִינוּ	הִגָּלִינוּ	הִתְגָּלִינוּ
Imperfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	יִגָּלָה	יִנָּגָלָה	יִגִּלָּה	יִגָּלָה	יִהְיֶה	יִהְיֶה	יִתְגָּלָה
	תִּגָּלָה	תִּנָּגָלָה	תִּגִּלָּה	תִּגָּלָה	תִּהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּתְגָּלָה
	תִּגָּלָה	תִּנָּגָלָה	תִּגִּלָּה	תִּגָּלָה	תִּהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּתְגָּלָה
	תִּגְלִי	תִּנְגְלִי	תִּגִּלִּי	תִּגְלִי	תִּהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּתְגְלִי
	אִגָּלָה	אִנָּגָלָה	אִגִּלָּה	אִגָּלָה	אִהְיֶה	אִהְיֶה	אִתְגָּלָה
	יִגָּלוּ	יִנָּגָלוּ	יִגִּלוּ	יִגָּלוּ	יִהְיֶה	יִהְיֶה	יִתְגָּלוּ
	תִּגְלִינָה	תִּנְגְלִינָה	תִּגִּלִּינָה	תִּגְלִינָה	תִּהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּתְגְלִינָה
	תִּגָּלוּ	תִּנָּגָלוּ	תִּגִּלוּ	תִּגָּלוּ	תִּהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּתְגָּלוּ
	תִּגְלִינָה	תִּנְגְלִינָה	תִּגִּלִּינָה	תִּגְלִינָה	תִּהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּתְגְלִינָה
נִגָּלָה	נִנָּגָלָה	נִגִּלָּה	נִגָּלָה	נִהְיֶה	נִהְיֶה	נִתְגָּלָה	
Imperat. T.sz. E.sz.	גָּלָה	הִגָּלָה	גָּלָה	Nincs!	הִגָּלָה	Nincs!	הִתְגָּלָה
	גָּלִי	הִגָּלִי	גָּלִי		הִגָּלִי		הִתְגָּלִי
	גָּלוּ	הִגָּלוּ	גָּלוּ		הִגָּלוּ		הִתְגָּלוּ
	גָּלִינָה	הִגָּלִינָה	גָּלִינָה		הִגָּלִינָה		הִתְגָּלִינָה

Coh.	אָגלֶה נָגְלָה	אָגלֶה נָגְלָה	אָגלֶה נָגְלָה	Nincs!	אָגלֶה נָגְלָה	Nincs!	אָתְגַּלֶה נָתְגַּלָה
Inf. c. a.	גָּלָה גָּלוּת	נָגְלָה הִגָּלוּת	גָּלָה גָּלוּת	גָּלָה גָּלוּת	הִגָּלָה הִגָּלוּת	הִגָּלָה הִגָּלוּת	הִתְגַּלֶה הִתְגָּלוּת
Part. P. A.	גָּלָה גָּלוּי	נָגְלָה	מְגַלֶה	מְגַלֶה	מְגַלֶה	מְגַלֶה	מִתְגַּלֶה

A ל"א igék.

Paradigma: מֵצֵא = „talál”.

188.§. Az e csoportba tartozó igék 3. gyökmássalhangzója gyenge א , amely tehát itt nem tekintendő gutturálisnak. Gyengeségét mutatja, hogy az esetek nagy többségében mássalhangzó értékét elveszti. Ha utána mássalhangzóval kezdődő suffixum következik, még s^wát sem kap (kvieszkál), ilyenkor az előtte álló tőmagánhangzó meghosszabbodik. Mindamellet az א az írásban megmarad.

189.§. A qal igitörzsre jellemző, perfectumban és imperfectumban egyaránt, az א előtt álló á tőmagánhangzó.

A többi igitörzsök perfectumában a 2. és 1. személyű alakokban é tőmagánhangzó szerepel. Pl.

	Qal	Nifal	Hifil
Perf. E/3. szem. hn.	מָצָא	נִמְצָא	הִמְצִיא
nn.	מִצְאָה	נִמְצְאָה	הִמְצִיָּאָה
2. szem. hn.	מָצָאתָ	נִמְצָאתָ	הִמְצִיאתָ
nn.	מִצְאתָ	נִמְצִאתָ	הִמְצִיאתָ
1. szem.	מָצָאתִי	נִמְצָאתִי	הִמְצִיאתִי

190.§. Az imperfectumi alakok képzése szabályszerű. Érdekes megjegyezni, hogy a suffixum nélküli alakokra az ún. mély hangzású igitörzsökben (qal, pual, hofal) jellemző az á tőmagánhangzó; a magasabb hangzásúakban (nifal, piél, hitpaél) az é tőhangzó. Hifílben a hosszú í csaknem mindenütt megmarad. Valamennyi igitörzsben az imperfectum többes számú nőnemű alakjaiban a kvieszkáló א elé egy (mater lectionis nélküli) szegől magánhangzó kerül. Pl. qalban: הִתְמַצְּאָנָה . A részletes ragozást lásd a X. sz. táblázatban.

X. sz. táblázat
A igék ragozása.

מצא = talál

	Qal	Nifal	Piel	Pual	Hifil	Hofal	Hitpaél
Perfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	מצא מצאה מצאת מצאת מצאתי מצאו מצאתם מצאתן מצאנו	נמצא נמצאה נמצאת נמצאת נמצאתי נמצאו נמצאתם נמצאתן נמצאנו	מצא מצאה מצאת מצאת מצאתי מצאו מצאתם מצאתן מצאנו	מצא מצאה מצאת מצאת מצאתי מצאו מצאתם מצאתן מצאנו	המציא המציאה המצאת המצאת המצאתי המצאו המצאתם המצאתן המצאנו	המצא המצאה המצאת המצאת המצאתי המצאו המצאתם המצאתן המצאנו	התמצא התמצאה התמצאת התמצאת התמצאתי התמצאו התמצאתם התמצאתן התמצאנו
Imperfectum Többes sz. Egyes sz. 1. 2. 3. 1. 2. 3.	ימצא תמצא תמצא תמצא אמצא ימצאו תמצאנה תמצאו תמצאנה נמצא	ימצא תמצא תמצא תמצא אמצא ימצאו תמצאנה תמצאו תמצאנה נמצא	ימצא תמצא תמצא תמצא אמצא ימצאו תמצאנה תמצאו תמצאנה נמצא	ימצא תמצא תמצא תמצא אמצא ימצאו תמצאנה תמצאו תמצאנה נמצא	ימציא תמציא תמציא תמציא אמציא ימצאו תמצאנה תמצאו תמצאנה נמציא	ימצא תמצא תמצא תמצא אמצא ימצאו תמצאנה תמצאו תמצאנה נמצא	יתמצא תתמצא תתמצא תתמצא אתמצא יתמצאו תתמצאנה תתמצאו תתמצאנה נתמצא
Imperat. T.sz. E.sz.	מצא מצאי מצאו מצאנה	המצא המצאי המצאו המצאנה	מצא מצאי מצאו מצאנה	Nincs!	המצא המצאי המצאו המצאנה	Nincs!	התמצא התמצאי התמצאו התמצאנה
Coh.	אמצאה נמצאה	אמצאה נמצאה	אמצאה נמצאה	Nincs!	אמציאה נמציאה	Nincs!	אתמצאה נתמצאה
Inf. c. a.	מצוא מצא	נמצא המצא	מצא מצא	מצא מצא	המצא המציא	המצא המצא	התמצא התמצא
Part. P. A.	מצא מצוא	נמצא	ממצא	ממצא	ממציא	ממצא	מתמצא

Többszörösen rendhagyó ragozású igék.

191.§. Ha egy igének nemcsak egy, hanem két, esetleg mindhárom gyökmássalhangzója, akkor a ragozásban összetetten kell érvényesíteni mindazokat a rendhagyó megoldásokat, amelyeket külön-külön megismertünk.

Példának vegyünk néhány gyakran előforduló, többszörösen rendhagyó ragozású igét.

192.§. Az עָשָׂה = „tesz, cselekszik” ige egyfelől primae gutturális, tehát az elejét az עָמַד mintájára ragozzuk, másfelől הָלַל ige, ezért a vége a הָלַל ige ragozási szabályai szerint alakul. Pl. qal imperfectumban a következőképpen ragozzuk:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	עָשָׂה	עָשׂוּ
nn.	תַּעֲשֶׂה	תַּעֲשִׂינָה
2. szem. hn.	תַּעֲשֶׂה	תַּעֲשׂוּ
nn.	תַּעֲשִׂי	תַּעֲשִׂינָה
1. szem.	אֶעֱשֶׂה	

193.§. Gyakran előfordul, csaknem kizárólagosan hífil igitörzsben, a נָכַח = „üt, megver” jelentésű ige. Lévé נָכַח ige, az 1. gyökmássalhangzó a megszokott helyzetekben (135.§.) asszimilálódik. A 3. gyökmássalhangzóját tekintve הָלַל ige. Hífil imperfectumát tehát a következőképpen ragozzuk:

	Egyes szám	Többes szám
3. szem. hn.	נָכַח	נָכוּ
nn.	תַּנְכִּיחַ	תַּנְכִּינָה
stb.		

A wáw consecutivumos imperfectum apokopált alak:

E/3. szem. hn.	וַיִּךְ
nn.	וַיִּתְּךְ stb.

194.§. A אָצַח = „kijön” ige részint $\text{פָּחַ$ ($\text{וּ$) , részint הָלַל ige. Qal imperfectuma (a יָשַׁח ige mintájára):

E/3. szem. hn.	אָצַח
nn.	תֵּאָצַח stb.

Ragozása hífil perfectumban:

E/3. szem. hn.	הוֹצִיא = kihozott
nn.	הוֹצִיאוּ

2. szem. hn. הוֹצֵאתָ stb.

Pl. הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם = Kihoztalak Egyiptom földjéről.

195.§. Az egyik leggyakrabban előforduló ige: רָאָה = "lát". Ragozásánál érvényesül a gutturális és a ל"ה jelleg egyaránt. Néhány gyakori alakja a következő:

Qal imperf. egyes szám:

3. szem. hn. יֵרָאֶה = lát

nn. תֵּרָאֶה

Ugyanezek az alakok wáw consecutivummal:

3. szem. hn. וַיֵּרָא = és látta

nn. וַתֵּרָא

Infinitivus abs.: רֹאֶה

constr.: רְאוּת

A nifal imperfectum egyes szám:

3. szem. hn. יִרְאֶה = látszik, megjelenik

nn. תִּרְאֶה

A hifil perfectum ragozása:

E/3. szem. hn. הִרְאָה = láttatott, mutatott

nn. תִּרְאָה

2. szem. hn. הִרְאִיתָ stb.

Az imperfectum egyes száma:

3. szem. hn. יִרְאֶה = láttat, mutat

nn. תִּרְאֶה

196.§. Érdekes a יָקָה ige, amely csak nifal és piél igetörzsben fordul elő; mifalban „ártatlannak lenni”, piélben „ártatlannak nyilvánítani” jelentésben. A ל"ה jelleg miatt a perfectum mindkét igetörzsben egyforma: יָקָה , יָקָה stb. Csak az imperfectumban észlelhető a formai különbség: Nifalban: יִקָּה , piélben: יִקָּה . A III. parancsolathoz fűzött intelem: לֹא יִקָּה יְהוָה = „nem hagyja az Úr büntetés nélkül ... ”

Említve volt, hogy az egyes héber igéknek valamennyi alakját lehet képezni „papíron”, a valóságban azonban az igéknek nem minden igetörzse és azokon belül sem minden alakja fordul elő a héber nyelvben, a héber Ószövetségben sem. A nagy héber szótárak, amilyen pl. a Gesenius (német),

Koehler-Baumgartner (német és angol), az igeigyök után felsorolják azokat az igealakokat, amelyek a bibliai szövegekben előfordulnak. Vannak azonkívül ún. analitikus szótárak, amelyek az igeigyök megtalálását megkönnyítik az által, hogy közölnek minden előforduló szóalakot (az abc betűrendjébe besoroltan), és rámutatnak az igeigyökre. Ilyennek tartható részben a német König féle szótár (a nehezebb igealakok felsorolásával), legnépszerűbb e nemből az angol Davidson féle teljes analitikus szótár.